БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

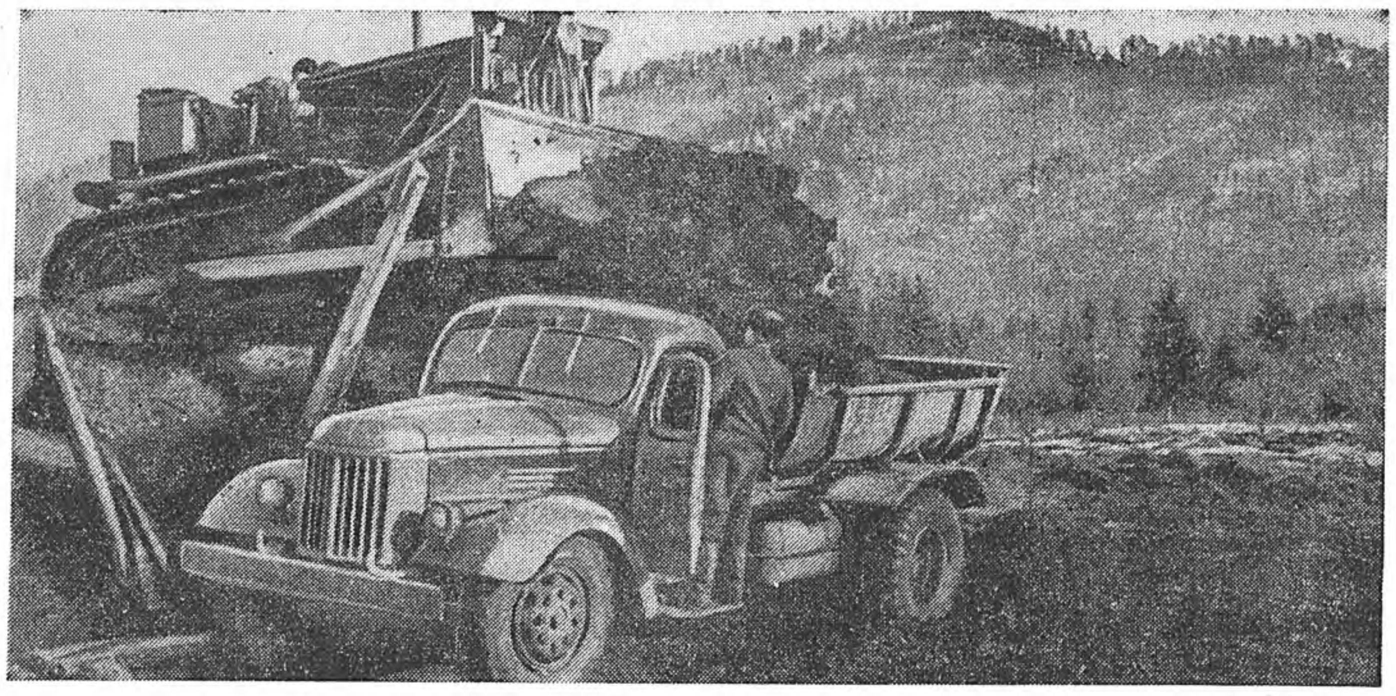
(8912) | 1959 оной апрелиин 5, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ХАБАРАЙНГАА ТАРИЛГАДА ХЭР БЭЛЭН БОЛООД БАЙҺЫЕНЬ

МАРТЫН 26-haa АПРЕЛИИН 5 ХҮРЭТЭР ОЛОНИИТЫН ХҮСӨӨР ШАЛГАЖА ҮЗЭЕ

1959 АПРЕЛЬ 5 ВОСКРЕСЕНИ

Мүнөөдэр—шалгалтын һүүлшын үдэр

Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид хабарайнгаа тарилгада үргэнөөр бэлдэнэ. **Зураг дээрэ:** наг шэбхэ оньһожоруулан машинада ашаалжа, кукурузын полидо гаргахаяа байна.

В. Корнаковой фото.

1600-гаад гектар борнойлогдоо

Кударын аймагта һүүлэй үедэ игаабари дулаан үдэрнүүд боложо, тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэдэ зохистой байна.

Аймагай «Путь к коммунизму», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд борнойлго хэжэ эхилһээр 3—4 хонобо. Мүн «Дружба», Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозууд борнойлжо байнхай. Иигэжэ аймаг дотор бүхы дээрээ 1600-гаад гектар газар борнойлогдобо.

Г. Раднаев.

Республикын колхоз, совхозуудта наг шэбхэ гаргалгын ябаса тухай

1959 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	1958 оной октябриин 1-һээ энэ жэлэй апрелиин 1 болотор гаргагдаһан наг шэбхэ: Тарялан дээрэ	Сабшалан дээрэ	Март һара соо гаргагдаһан наг шэбхэ
Байкало-Кударын	20,7	—	22,6
Баргажанай	61,8	1,7	51,1
Баунтын	—	—	—
Бичурын	54,3	30,8	47,7
Зэдын	50,2	17,7	52,5
Яруунын	22,6	35,1	37,7
Заиграйн	25,2	14,3	12,2
Закаменай	5,0	22,0	20,9
Иволгын	42,5	8,7	37,7
Кабанскын	31,1	5,4	11,2
Хэжэнгын	21,6	30,0	54,7
Кударын	45,9	26,5	59,2
Курумканай	20,4	34,1	42,6
Кяхтын	21,5	3,3	14,7
Мухаршэбэрэй	58,3	33,4	44,4
Ахын	—	—	[illegible]
Прибайкальскиин	4,6,0	28,7	54,4
Хойто-Байгалай	—	—	—
Сэлэнгын	45,7	25,4	47,9
Тарбагатайн	55,0	54,4	41,2
Ториин	38,2	37,4	54,7
Түнхэнэй	50,4	33,1	50,9
Хориин	24,1	20,2	18,2
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	21,1	31,4	26,1
Борьёогой	68,7	—	24,5
Яруунын	41,1	36,5	91,2
Кяхтын	46,3	3,7	83,9
Сэлэнгын	48,8	22,0	42,2
Кабанскын	—	—	—
Хориин	39,7	40,5	55,1
«Эрдэм»	60,8	0,83	12,2
Иволгын	—	—	—

Энэ амжалтын түлөө мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлэе

...анай арад агуухэ һайндэрнүү... ажалай эрхим бэлэгүүдээр уг..., тэдэнэй хүндэлэлдэ бүгэдэ... ...ай социалистическэ мүрысөө ...эрүүлдэг һайн һайхан заншал... юм. Мүнөө ажалшадай улас... ...ондын Үдэр—Майн нэгэн ойр... ...о байна. Гайхамшагта энэ һайн... ...е совет хүнүүд, тэрэ тоодо ма... республикын ажалшад полити... ...э болон ажалай угаа ехэ дэб... ...тын оршон байдалда тэмдэглэ... Юуб гэхэдэ, КПСС-эй түүхэ... XXI съезд СССР дотор комму... ...й үргэн далайсатайгаар бай... ...ха асари ехэ түсэб хараалжа, ...зоноймнай урма зоригые хэзээ ...энэйхиһээ бүри эршэтэйгээр ба... ...улаа.

...вет гүрэнэй экономическа, по... ...ческэ хүгжэлтын долоон жэлэй, ...ын түрүүндэ 1959 оной түсэбые ...орһоонь урид алдар солотой... дүүргэхэ гэһэн хүсэтэ хүдэ... хаа хаанагүй дэлгэрэнхэй. ...хүдэлөөнэй үедэ коммунисти... ...э ажабайдалай түхэл шэнжэ ...эн бэелжэ, фабрика болон за... ...уд, колхоз болон совхозууд ...э, ажалшадай али олон бусад ...ективүүдтэ гүнзэгы удхаша... ...ай хубилалтанууд болоно. Эдэ ...э коммунистическэ ажалай ...аданuудай жэшээ дээрэһээ, ...итын эдэбхи үүсхэл, бүгэдэ... ...ай мүрысөөн дээрэһээ эли то... харагдана.

...рят оронноймнай промышленна... ...приятинуудай коллективүүд ...алистическэ мүрысөөндэ эдэб... ...йгээр оролсожо, 1959 оной нэ... ...хи кварталайнгаа түсэбые дүүр... ...и байна. Совнархозой мэдэлдэ ...аг промышленностиин предпри... ...үүд 3 һарынгаа даалгабари ...3 процент дүүргээ. Түрүү техни... ...лон технологи нэбтэрүүлһэнэй, ...ройнгоо арга боломжонуудые ...ээр хэрэглэһэнэй, ажалай бү... ...ые улам дээшэлүүлһэнэй болон ...алистическэ мүрысөөндэ хүдэл... ...шэдые олоор хабаадуулһанай ...р олохон предприятинууд бү... ...ье һайн үрэ дүн түйлаһан бай...

...хэтэй хамта түсэбөө дүүргэдэг... ...гү, али арай шамай дүүргэ... түсэбөөр хараалагдаһанда ор... ...о Эхэ орондоо продукци багаар ...эг коллективүүд үшөөл бии. ...ээлэн хэлэбэл, «Забайкаллес» ...инадай предприятинууд жэлэй ...һээ хойшо тэсэшэгүй гээгдэлдэ ...о, гүрэндөө 40 гара мянган ку... ...етр модо дутуу үгэһэн байха. Гэбэшье зарим леспромхозой ...лбэрилэгшэд иимэ гээгдэлдэ ...оноо запасной частьнууд, эл... механизм, түхеэрэлгэнүүдэй ду... ...аһанһаа болоо гэжэ тайлба... ...ые һэдэдэг. Үнэнтэ байдалынь ...э бэшэ. Ажалай эмхидхэлэй ...ээрэһээ, модошодой дунда по... ...ческэ хүдэлмэри, социалисти... ...э мүрысөө һулаар ябуул... ...аа гол түлэб иимэ хойшолон... тохёолдоо гэжэ сэхэ хэлэхэ ...тэй.

...үнөө айхабтар ехэ зорилгонуу... табигдаад байхада промыш... ...а предприяти, транспорт болон ...гын организацинуудай үүргэ, ...усалгань нилээдгүй дээшэлээ. ...эй түсэбые һараһаа һарада, ...алһаа кварталда дүүргэхын ...а нэн түрүүн социалистическэ мүрысөөндэ хүдэлмэришэн бүхэниие, бригада, участок, цех бүхэниие хабаадуулха тон шухала. Мүн мүрысөөндэ хабаадагшадай абаһан социалистическэ уялгыень дүүргүүлхэ зорилгоор үйлэдбэри дээрэнь таарамжатай эрхэ байдал байгуулха, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ согсолхо, эрхим хүдэлмэришэдые хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ, түрүүшүүлые урмашуулха хэрэгтэй. Тиигэжэ предприятинуудай технико-экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха, гээгдэлдэ ороһон коллективүүдые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха ёһотойбди.

Тиихэтэй хамта хүдөө нютагуудтамнай түрэл партиин хараалһан зорилгонуудые шиидхэхын түлөө ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Социалистическэ мүрысөө шадамараар дэлгэрүүлһэнэй ашаар түрүү ажахынууд бага бэшэ амжалта түйлаа. Гэбэшье бүхы дээрээ республикымнай колхоз, совхозуудай абаһан социалистическэ уялганууд үшөөл бирагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна гэжэ хэлэлтэй. Энэ талаар илангаяа Сэлэнгын, Кяхтын, Хориин, Заиграйн аймагайхид бүхы арга боломжонуудаа ёһоор хэрэглэнгүй, хэлэһэн үгэдөө хүрэнэгүй. Жэшээнь, Кяхтын аймагые абаад үзэе. Партиин айком (нэгэдэхи секретариинь нүхэр Хандуев), аймгүйсэдком (түрүүлэгшэнь нүхэр Зинченко) хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялгые түрүүшын үдэрһөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байхын түлөө эмхидхэлэй болон политическэ мүртэй хүдэлмэри ябуулаагүй, колхозууд болон совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлээгүй байха юм. Тиигэжэ тус аймагайхид энэ жэлдэ адууһа малаа олоор гарзалһан, мал ажалай продуктнуудые багаар абадаг, гүрэндэ туранхай мяха тушаадаг байна. Хэнэйшье мэдэһээр, иимэ хүтэлбэри, ажал хэрэгүүдээр батадхагдаагүй кяхтынхидай үгэдэг хооһон найдуулганууд КПСС-эй XXI съездын табиһан эрилтэнүүдтэ яашье таарахагүй.

Республикымнай хүдөөгэй ажалшадай урда горьтойхон зорилгонууд табигданхай. Хүдөө ажахын продуктнуудые улам бүри ехээр абадаг болохын түлөө партиин айкомууд, партийна эхин организацинууд колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри тодорхой шэглэлтэйгээр ябуулха, тэдэнэй эдэбхи хэшээлые толгойлхо, мүрысөөндэ оролсоһон хүн бүхэндэ зорилгыень һайнаар ойлгуулаад, али болохо туһаламжа хүргэжэ байха ёһотой. Тэрэшэлэн фермэ, колхоз хоорондын мүрысөө бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ, эрдэм ухаанай болон түрүүшүүлэй түйлалтануудые шадамараар хэрэглэхэ шухала.

Хэдыхэн хоногһоо хабарай тарилга эхилхэнь. Тиимэһээ колхозникууд, механизаторнуудые социалистическэ мүрысөөндэ бултыень хабаадуулжа, үндэр баян ургасын түлөө шууд тэмсэхэ зорилго табигдана. Энэ талаар нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэри улам һайжаруулха, социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулха уялгатай.

КНДР-эй АРАДАЙ ДЭЭДЭ СУГЛААНАЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ ЦОЙ ЕН ГЕН МОСКВАДА ЕРЭБЭ

...ни ёһоной уряалаар ерэһэн Ко... Арадай-Демократическа Рес...ликын арадай дээдэ суглаа... Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой ...ениие москвагайхид ахадүүгэй, ...зүрхэнэй баяраар угтаба. Тэ...ие СССР-эй Верховно Соведэй ...зидиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Вэ...лов Советскэ Союзда ерэхыень ...ан байна.

...үндэтэ айлшадые угтахын тула... ...лон зуун москвагайхид Внуковскэ аэродром дээрэ суглараа. Нүхэд ... Аристов, Ф. Р. Козлов, Н. А. ...тдинов, СССР-эй Верховно Со...эй Президиумэй Түрүүлэгшын ...огшо И. С. Кодица, СССР-эй ...овно Соведэй Президиумэй ...тарь М. П. Георгадзе, СССР-... министрнүүд А. А. Громыко, ...С. Патоличев болон бусад тус... тушаалта хүнүүд аэродром ...э ерээ.

...сквагай сагаар 12 час 55 мину... «ТУ-104» гэжэ тусхай самолёт аэродром дээрэ бууба.

КНДР-эй арадай дээдэ суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэтэй хамта КНДР-эй министрнүүдэй кабинедэй түрүүлэгшын орлогшо Хон Мен Хи, арадай дээдэ суглаанай Президиумэй секретарь Кан Рян Ук, КНДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Ли Дон Ген болон тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд, мүн СССР-һээ Корейн Арадай-Демократическа Республикада байдаг Элшэн сайд А. М. Пузанов ерэлсээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо И. С. Кодица Корейн Арадай-Демократическа Республикын айлшадта хандажа үгэ хэлээ.

Удаань Корейн Арадай-Демократическа Республикын арадай дээдэ суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой Ен Ген үгэ хэлэһэн байна.

(ТАСС).

Хүдэлмэреэ дутуу ядуу хэһэнэй хэрэг юуб?

Сагаатай нютагай нэгэ колхозникой хэлэһэнэй ёһоор, нээрээл «шэхэндэ хажар» болошохоор «кукурузал найдаха юумэмнай гээшэ», «тэрээниие амадаагүйдэ болёо!», «гектарай 300 центнер ургаса хуряажа абаха», «га бүриин 20—30 тонно наг шэбхэ гаргаха!» гэхэ мэтын үгэнүүд халуун намарһаа эхилээд, Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой элдэб суглаа, зүблөөнүүд бүхэн дээрэ ходо соностожо байдаг болоо юм. Хэдэн жэл соо мүртэй ургаса хуряажа ядаад, одоошье энэ колхозойхид мүнөө жэл газараа жэшээтэ һайнаар элдэжэ, хэрэгтэй сэонь үтэгжүүлжэ, уһалжа, кукурузые һанаһан, зориһон соогоо ургуулхань гэжэ найдахаар байгаа. Теэд мүнөө тарилгын газаа орожо ерээд байхада тэдэ хөөрэлдөөнүүд миил хооһон шашалдаан болошохонь гээшэ гү гэжэ һанахаар болоод байна. Юуб гэхэдэ, кукуруза тарилгада бэлэдхэлээр элдэб дутагдалнууд эндэ захагүй. Тон түрүүндэ кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ зөөлгэ тон нобшо удаанаар ябуулагдажа байна. 450 гектарта энэ ургамалые тариха гэжэ түсэблэгдэһэн аад, мүнөө 2500-гаад тонно гэхэ гү, али га бүриин оройдоол 5 тонно үлүүтэй наг шэбхэ гаргагдаа. Нөөхи тээсгэндээ хэлсээшэ «гектарай—20—30 тонно наг шэбхэ!» гээшэмнайш болёод, мүнөө болоходо «шадал соогоол эгээ һайн, кукурузын лаб ургаха газарые һайнаар үтэгжүүлхэ» гэһэн хөөрэлдөөн гарадаг болоо. Тиихэдээ уһалагдадаг 150 гектар газартаал наг шэбхэ горьтойгоор, га бүриин 20—30 тонно хүртэхөөр гаргаад, бэшыень үтэгжүүлэлтэгүй, миил орхихо гэжэ хэлсэгдээ ха. Тэрэ үлөөшэ аяар 300-гаад гектар үтэгжүүлэгдээгүй газарта кукурузын үрэһые абаашажа, миил хуурай шорой руу булажархихадань юун ургахаб? Хэндэ хэрэгтэй ажал хэгдэхэнь, гаргаша гаргагдахань, тэрэ ехэ газарта үрэһэн миин хосоруулагдахань гээшэб!

Оролдоогүй һаа, манай эндэ кукурузын һайнаар ургахагүйе мэдэжэ байгаад, хүдэлмэреэ дутуу хэһэнэй хэрэг юуб? Үтэгжүүлээгүй, уһалаагүй һаа, кукурузын муугаар ургадаг байһаниие энэ колхозой өөһэдынь жэшээ дээрэһээ харуулая. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз хамта 550 гектар дээрэ энэ ургамалые таряад, га бүриин дунда зэргээр 30-аад центнер ургаса хуряаһан байна. Юуб гэхэдэ, ехэнхи полинууд үтэгжүүлэгдэнгүй орхигдошоһон байгаа. Харин гектарай арбаад тонно наг шэбхэ гаргаһан, уһалһан газарһаань га бүриин 90—120 центнер ногоон эшэ намаа хуряагдаа һэн.

Энээн дээрэһээ харахада, газарые һайнаар үтэгжүүлээгүй, оролдоогүй һаа, кукуруза мүртэйгөөр ургахагүй болоно бшуу.

Энэ колхозойхид кукурузынгаа поли дээрэ наг шэбхэ хүсэд хүрэхөөр гаргаха аргатай гү? Гүйсэд аргатай. Гансал оролдогдоногүй, гэдэргээ таталдаад байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Малай зуһалан, үбэлжөөнүүдые тойруулаад, адхажархиһан хэдэн жэлэй хүр шэбхэ, шабааһан хада болдог мэтэ обойлдожо байдаг. Мүнөө тарилгын урда тээ колхозникуудшье, мори унаа, машина, техникэшье сүлөө. Эндэ кукуруза ургуулха гурбан звено эмхидхээд лэ, колхозой правлени болон партийна эхин организаци һанаагаа амаршаһан байна. Тиигэжэ мүнөө хабартаа поли дээрэ наг шэбхэ зөөлгэдэ колхозникууд, машина, техникэ олоороо ябуулагдаагүй. Тракторaар зөөхэһөө бэшэ, наг шэбхэ ашаха, буулгаха, тарааха хүдэлмэри гараар хэгдэхэдээ хүдэлмэринь урагшаа ябанагүй. Энэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха гээ һаа, баһал арга олдохо байгаа. Зэргэлээд оршодог Борьёогой совхоздо гү, али Дэрэстэйн «Коммунизм» колхоздо ошоо һаань, тэдэ харуулаад үгэхэ һэн.

Колхоз мүн хартаабхын үрэһэ хүрэнгөөр хэло дутуу. Нёдондо 25 гектар дээрэ хартаабха тариһан аад, ажал, харууһа ехэтэй байна гэһэн бэеэрээ мүнөө жэл тарилгынгаа талмайе оройдонь 14 гектарта оруулжархёо. Үшөө тэрээн дээрээ тариха үрэһэгүй. 5 гектарта тарилга хэхэ үрэһэтэй юм. Тиихэдээ 150-яад центнер үрэһэ олохо хэрэгтэй.

Тиихэдэ минеральна үтэгжүүлгэ, кукурузын үрэһэ хүрэнгэ худалдажа абтаадүй. Нёдондо жэл тарилгада ябуулагдаһан «СКГ-6» маркын сеялкэнүүд үшөө заһабарилагдаагүй, шалгажашье үзэгдөөгүй хэбтэнэ.

Хэрбээ оролдоо һаа, тус колхозойхид үлөөшэ саг соо хүсэд хүрэхэ наг шэбхэ тарялан дээрээ гаргаха аргатай. Энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кавелин дары хэмжээ абангүй, мүнөө жэл үрданайхидаал баһа дутуу ядуу хүдэлмэри хээд, кукуруза мүртэйгөөр ургуулжа шадангүй байхагүй бэзэ гэжэ найдахаар.

Д. Цыренжапов,
манай тусхай корреспондент.

Уялга абаал һаа—дүүргэ!

УРДЫНХЯАРАА ХҮДЭЛЖЭ, УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ БЭРХЭ

КПСС-эй Мухаршэбэрэй айком, аймгүйсэдком ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулна

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум болон партиин XXI съезд хүдөө ажахые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, мяха болон мал ажалай бусад продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн тон харюусалгатай, тодорхой зорилгонуудые хараалһан байна. Энэ гүрэн түрын удха шанартай шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула шэнэ хүсэтэйгөөр хүдэлхэ, колхоз, совхоз бүхэнэй доторойарга боломжонуудые гүйсэдөөр элсүүлхэ хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Тиимэһээ арад зоной дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ орлдосотойгоор ябуулжа, хүтэлбэрилхы кадрнуудые зүбөөр шэлэн оложо табяад, колхозникууд болон совхозой хүдэлмэришэдтэ бодото туһаламжа хүргэхэ гээшэ аймагуудай партийна, советскэ организацинуудай нангин уялга мүн.

Энэ талаар партиин Мухаршэбэрэй айком, аймгүйсэдком шэнэ оршон байдалда ажал-ябуулгаяа хэр хубилгажа шадааб, аймагай ажалшадай урда табигдаһан зорилгонууд хэр бэелүүлэгдэжэ байнаб гэжэ хараха болоо һаа, тон бирагүй байдал үзэгдэнэ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭНЭГҮЙ

Долоон жэлэй эхин—1959 оной гараһаар гурбан һара үнгэрбэ. Энэ үедэ колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, аймагай хүтэлбэрилхы зургаанууд хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ тушаа долоон жэлэй түсэб зохёоһон, 1959 оной социалистическэ уялгануудые тодорхойлһон байха юм. Эдэ уялганууд дотор байгша ондо нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ мяха, нилээд ехэ һү болон бусад продуктнуудые абахаар хараалһан байна. Тиин аймагай колхозууд, совхоз абаһан уялгаяа дүүргэхэһээ байтагай, нёдондо түйлаһан дүнгүүдээ алдажа байна бшуу.

Энэ жэлэй үнгэрһэн гурбан һара соо аймагай колхозууд, «Эрдэм» совхоз нёдондоной энэ үеынхиһөө 580 центнер бага һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө колхозууд 13,5 литр, совхоз—16,1 литр һү багаар абаад байна. Тиин «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ревенский), «Дружба» (түрүүлэгшэнь нүхэр Волохов) нёдондо жэлэй гурбан һарынхиһаа хоёр дахин бага һү һаагаад байнхай.

Байгша ондо урда жэлэйхиһээ адуу малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа байгаад хоёр дахин ехэ мяха абаха гэжэ шиидэһэн мухаршэбэрэйхид мүн лэ бирагүйгөөр хүдэлнэ. Адуу малаа үхэл гарзагүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулха гэжэ уялга тангаригаа үгэһэншье һаань, ямаршье хубилалта болоогүй. Жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр аяар 2430 толгой эбэртэ бодо мал, хони, гахай үхүүлээд байна. Тэрэнэйнь олонхинь томо мал байха юм. Зарим колхозууд гүрэндэ хүсэд шахан таргалуулагдаагүй, жэжэ мал тушаана. Эндэхи «Знамя Ленина» колхоз 133 гахай дунда зэргээр оройдоо 49 килограмм, хони—30 килограмм шэгнүүртэйгээр худалдаа.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, нэн түрүүн адуу малай харууһа, эдеэлүүлгэ мууса эмхидхэгдэнэ. «Коммунизм» колхозой 3-дахи комплексно бригадын һүнэй-товарна фермэдэ (даагшань нүхэр Олейников) жэлэй эхилхэһээ хойшо аяар арба гаран тугал гарзада ороо. Мүнөө тугалайнь байрада орохэдо муухай, нарай тугалай байра үни холын сагаадагдаагүй, тэндэнь хүнэй амилхын аргагүй эхүүн байба. Үнеэдынь тамир шэнээгээ алдажа, заримань үргүүлжэ эхилбэшье, уһа шабар нойтон хото хорёо соо хэбтэнэ. Иимэрхүү байдал мүн Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудаар үзэгдэнэ.

Теэд энэ бэрхэшээлтэй байдалһаа колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, партиин айком, аймгүйсэдком бодото тобшолол хэжэ, ерэхэ жэлдэ адуу малаа үбһэ, тэжээлээр хүсэд хангахын тула эрид шанга хэмжээ абаха, энэ шухалын шухала хэрэгтэ хүдөөгэй хүн бүхэниие элсүүлхэ байгаад, һанаа амар һуужа байдагынь гэмшэлтэй.

АЖАХЫН ГОЛ АСУУДАЛНУУДТА АНХАРАЛ БАГААР ТАБИГДАНА

Мухаршэбэрэй аймаг республика соогоо таряалангай, сабшалангай газараар һайн гэжэ бултанда мэдээжэ. Ехэнхи газарайнь хара хүрьһэтэй байхаһаа гадна, 14 мянга шахуу гектар сабшалан, мянга гаран гектар таряалан уһалжа болохо байна ха юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ адуу малай тоо олошоржо, мүнөө эдлүүриин газарай 100 гектар дээрэ абахада 7 толгой эбэртэ бодо мал, 60-аад хонин, таряалангай 100 га бүридэ 6,6 гахай, ороohото ургамалнуудай 100 гектар бүридэ 99 шубуун хүртэнэ. Иимэ ехэ таряалангай, сабшалангай газартай байгаад, эды шэнээн малые үбһэ, тэжээлээр хүсэд хангажа шадаха тэдэнэр дүүрэн аргатай.

Хэрбээ ажал хэхэ хүнүүдыень тоолохо болоо һаа, ямаршье аймагһаа дутуугүй олон байха юм. Гол шалтагааниинь юун бэ гэхэдэ, колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, аймагай зургаанууд «үрэжэлтэ баян» дайдадаа найдаад, тэрэниие үтэгжүүлжэ, уһалжа, үбһэ тэжээл ехээр абаха асуудалда шухала анхарал табидаггүй байна. Энээниие иимэ баримтануудаар элирхэйлжэ үгэе. Мүнөө үедэ республика дотор үбһэ ногооной, кукурузын, мүн бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын тулада поли, сабшалан дээрэ бүхы наг шэбхээ зөөхэ, тэрэниие шадаал һаа ехээр уһалха гэжэ хаа хаанагүй тэмсэжэ байнхай. Тиин гэһээ Мухаршэбэрэй колхозуудаар, фермэ дээгүүрнь ябахада аргал шэбхэдээ даруулшанхай, тэрэнээ таряалан, сабшалан дээрэ гаргаха хүдэлмэри тон һулаар эмхидхэһэн байна.

1959 оной апрелиин 1-нэй мэдээгээр эндэхи колхозууд, «Эрдэм»

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

УРДЫНХЯАРАА ХҮДЭЛЖЭ, УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ БЭРХЭ

(*Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта*)

совхоз поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ түсэбөө оройдоол 20 процент дүүргээ. Тиин «Искра» колхоз тэрэнээ миил 8,2 процент, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—13,6 процент дүүргээ. Энэ хүдэлмэридэ бүхы аймаг дотор оройдоол 20 трактор, 3 автомашина, 21 морин тэргэ табигданхай. Эдэнишье таһалгаряагүй хүдэлдэггүй байха юм. Хэрбээ энэ хүсөөрөө саашадаа хүдэлөө юм һаа, апрель һарада биратай юумэ хэхэгүй байна.

Аймагай центр Мухаршэбэр тосхондо, партиин айком, аймгүйсэдкомой хажууда зэргэлээд, «Коммунизм» колхоз оршодог. Энэ колхозой эбэртэ бодо малай гурбан томо фермын газаагуур хэдэ мянган тонно наг шэбхэ хэбтэнэ. Теэд тэрэнние зөөхэ хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр эмхидхэгдэнэгүй. Миил хоёр трактораар кукурузын поли дээрэ хэдэн жэлэй хуушан шэбхэ зөөгдэнэ. Энэ колхозой Фрезэ гэжэ газарта дүрбэн зуугаад эбэртэ бодо мал байрладаг. Эндэхи фермын газаагуур хотонойнь оройдо хүрэтэр гэхээр аргал шэбхэ адхагданхай. Тиин энэ фермэһээ хахад модо газарта нэмжыһэн сабшалан дээрэ намарһаа хойшо нэгэшье тэргэ аргал гаргагдаагүй. Энэ гүүртынхид хохир хэдэггүй, малдаа һолоомо дэбдидэг. Тиимэһээ бүхы аргалынь сабшаланда гаргагдаха байгаа ха юм.

— Хэзээ энэ ехэ аргал шэбхэсэ зөөхэ юм та?—гэжэ колхозой партийна эхин эрганизациин секретарь нүхэр Тумпуровһаа асуухада, «энэ аргалаа мүнөө жэл обоолоод, хойто жэлдэ зөөхэбди» гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусаба. Мүн иимэ байдал Калининай нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудта үзэгдэнэ. «Искра» колхозой хонишон Дмитрий Рычков хотонойнгоо шэбхые малтаад, хажуудаа байһан сабшалан дээрэ гаргахын орондо газаагаа хаяжа байна.

Сабшалангай ургасые нэгэ жэлэй туршада хоёр дахин дээшэлүүлхэ гэһэн Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй һайн һайхан үүсхэл мүнөө хүрэтэр эндэ дэмжэгдээгүй, тэдэнэй хандаһан бэшэгынь оройдоошье зүбшэн хэлсэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ, тэрэнние уһалха хүдэлмэри тон һүлаар ябуулагдана. Калининай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыренов) сабшалан, тарялан уһалха хүнүүдээ, луговодуудаа резинэ сабхяар хангаагүй дээрэһээнь уһалууриин хүдэлмэри таһалдажа байнхай.

Хэрбээ энэ алдуу эндүүгээ мэдэржэ, тарялан, сабшалангаа уһалха, үтэгжүүлхэ тушаа эрид шанга хэмжээ абаагүй юм һаа, мухаршэбэрэйхид нёдондо жэлэйхидэл адли сабшалангай гектар бүриһөө оройдоо 5—6 центнер үбһэ абаад һалаханьхоло бэшэ болоод байна бшуу.

Аймагай колхозуудта адуу малай типовой байра бариха хүдэлмэри мүн лэ һулаар ябуулагдана. Хэрбээ оролдолго гаргаа юм һаа, эндэхид уни хада үнеэдээ, хонидоо типовой һайн байраар хангажа шадаха байһаниинь дамжаггүй.

Яахадаа мухаршэбэрэйхид иимэ ехэ гээгдэлдэ ороо б, яахадаа колхозуудай, совхозой олохон хүнүүдынь ниитын ажалда мууса хабааданаб, яахадаа долоон жэлэй түсэбые иимэ муугаар дүүргэжэ эхилээб гэжэ партиин айкомһоо, тэрэнэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Поповһоо, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Карамановһаа, худөө ажахын инспекциин начальник нүхэр Балдаевһаа шангаар асууха саг ерээ.

ЭМХИДХЭЛЭЙ, ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ ҺУЛАДАНА

Хүн зон ушар ёһоёо ойлгоод, урматай зоригтойгоор хүдэлөө юм һаа, ямаршье ехэ зорилгонуудые дабан гаража шадаха юм гэжэ түрүү колхоз, совхозой дүй дүршэл элеэр харуулна. Мүнөө үедэ худөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжонууд хаа хаанагүй, мүн Мухаршэбэртэшье гүйсэд бии. Юун дутанаб гэхэдэ, гансахан лэ арад зоной дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэрбээ партиин айком болон аймгүйсэдкомой үнгэргэһэн бюро, заседаниие тоолоод, тэндэ хэлсэгдэһэн асуудалнуудтай, абаһан шиидхэбэринүүдтэй танилсаа юм һаа, тэдэниие һайнаар хүдэлнэ гэхэдэ болохо. Саарһан дээрэ бүхы юумэн хүсэд бии. Урдынхидаал адли айкомой, аймгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозой ажал хүдэлмэриие шалгаад, тэрэнээ бюро, заседани дээрэ мэдээсээд, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй тоосооие шагнаад, удаань тусхай тогтоол, шиидхэбэри абадаг. Тингээдшье юумэн һуларжа эхилдэг, тэдэ хүтэлбэрилэгшэд шиидхэбэри тухайгаа мартадаг. Юуб гэхэдэ, айком болон аймгүйсэдкомойхид баһал ондоо колхозой хүтэлбэрилэгшэдые шалгажа ороно ха юм.

Зүгөөр энэ олон шиидхэбэри, тогтоолнуудынь ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулаагүй дээрэһээнь ехэнхидээ миин саарһан дээрээ үлэшэдэг. Жэшээнь, мартын 18-да айкомой бюро дээрэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй тоосооие кукуруза тарилгаар шагнаһан байна. Теэд тэндэ абтаһан тогтоолынь саарһан дээрээ үлэшоо. Тэрэ сагһаа хойшо үнгэрһэн хахад һарада энэ колхоздо ямаршье эрид хубилалта болоогүй. Урдынхидаал адли наг шэбхэ аали нобшоор зөөгдэнэ, газар уһалха хүнүүд тон үсөөн табигданхай.

«Яахадаа ажалтнай урагшаа ябанагүйб? Аргал шэбхэшье бирагтай зөөгдэнэгүй, сабшалан, поли дээрэ тэрэнние тараажа, газар уһалжа ябаха хүнүүдшье олон байнагүйб?» гэжэ айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Поповһоо асуубабди. Тиихэдэмнай Алексей Иванович хоёр гараараа толгойгоо хабшажа тулаад, ингэжэ харюусаба:

—Хүдэлхэншье хүдэлнэ гээшэбди. Хүдэлмэрилхэ ёһотой сагаашье харангүй, суглаа, зүблөө үнгэргэнэбди. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэшье хэһээлтэ, донгодолго соносхонобди. Кукуруза тарилгаар бүхы тооной колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосооие бюро, аймгүйсэдкомой заседани дээрэ шагнаабди. Теэд хубилалта болоногүйл даа. Өөрөөшье ойлгоногүйб.

Эндэ ойлгожо ядаха юумэнь үгы гэжэ аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нэн түрүүн бюро, заседаняа, шиидхэбэри, тогтоолнуудаа үсөөрүүлжэ, өөһэдөө арад зоной дунда хонон үнжэн ябажа, парти, правительствын табиһан зорилгонуудые тэдэндэ ойлгуулжа, колхозой, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлээ һаань, хэды ехэ ашатай байхаб даа. Мүнөө дээрээ айкомой секретарьнар, таһагые даагшад ехэнхи сагаа кабинет соогоо үнгэргэнэ.

Аймаг дотор оройдоо 9 колхоз, нэгэ совхоз бии. Хэрбээ айкомой, аймгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэдые тэдэнэй дунда хубаарилаа һаа, тус бүридэнь 2—3 хүн хүртэнэ. Мүнөө дээрээ тиимэ тодорхой хүтэлбэри байхагүй. Тиимэ дээрэһээ зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэдшье айкомойхидһоо жэшээ абажа, фермэ, гүүртэ дээгүүрээ үсөөн ябадаг, колхознигуудтаяа үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэдэггүй. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Перевалов шубуунайнгаа фермэ дээрэ хахад жэл соо ябаагүй байшоо. Тиимэл хаданьэнэ фермын 1800 эмэ тахяаһаа үдэртөө оройдоол 100 үндэгэн абтана ха юм.

Колхоз, совхозой агитколлективууд тон һулаар хүдэлнэ. Агитаторнууд колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй гэрээр гансахан лэ һунгуулиин үедэ ябадаг, тэдэнэй политическэ хүдэлмэри долоон жэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэй холбоогүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Колхозуудта хүгшэд, үбгэдые, эхэнэрнүүдые, залуушуулые амяар амяарынь суглуулжа хөөрэлдэхэ заншал байхагүй.

Партиин айком, аймгүйсэдком түрүү дүй дүршэлые олоной шададабари болгохо тушаа тон бага оролдолго гаргана. Түрүү мал адуулагшад, луговодууд, механизаторнууд эндэ олон юм. Теэд тэдэнэй баян дүршэлые шудалхын тула ажалшадые мэргэжэл мэргэжэлээрнь суглуулжа, фермэ, бригада дээрэ семинар үнгэргэхэ, бэе бэедэнь ябуулжа байха тушаа хэмжээн абтанагүй. Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые олоной урда харуулха, дүн гаргалгын самбарта ходо бэшэжэ байха хэрэг тоогдоногүй, хүндэлэлэй самбар, ханын газетэ үсөөн гаргагдана.

Мянга хахадһаа үлүү гэшүүдтэй аймагай комсомолой организаци һулаар хүдэлнэ. Эндэхид кукуруза ургуулха комсомол-залуушуулай оройдоо 3 звено эмхидхээд лэ һанаагаа амаршанхай. Уһалууриин хаалта бариха, газар уһалха, наг шэбхэ зөөхэ комсомолой ударна бригаданууд эмхидхэгдэнэгүй.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй, партиин XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула партиин Мухаршэбэрэй айком, аймгүйсэдком хүдэлмэриингөө арга методые шэнэдхэн хубилгаха бэзэ гэжэ найдагдана. Урдынхяараа хүдэлжэ, шэнэ социалистическэ уялгануудаа дүүргэхэнь бэрхэ бшуу.

Б. Гылыков, Т. Гармаев
манай корр.

Ажалаа оньһожоруулхын түлөө

Зүблөөндэ хабаадагшад ПВЗ-гэй слесарьнуудай бригадир **С. М. Захватихата,** Кабанскын загаһанай заводой мастер **А. Г. Щепин,** «Механлит» заводойхид мастер **А. Д. Никонов,** слесарь **И. К. Седунов,** инженер **М. Н. Хадаханов** гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.
А. Мантаевай фото.

Уржадэр Улан-Удэ городто республикын уралан наришуулагшад, ухаалан зохёогшод болон ажалай новаторнуудай суглаан болобо. Суглаан дээрэ Бурядай экономическа районой совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр Давыдов элидхэл хээ.

Нүхэр Давыдов үнгэрһэн жэлдэ республикын предприятинуудта туйлагдаһан зарим тэды амжалтануудмүн уралан наришуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэриин 1958 ондо ямараар ябуулагдаһан тухай хэлэбэ.

— Нёдондо жэл Ленинэй ордента ПВЗ-гэй, шэлэй заводой, Зэдын комбинадай болон бусад олон предприятинуудай уралан наришуулагшад, ухаалан зохёогшод һайнаар хүдэлмэрилөө,—гэжэ нүхэр Давыдов тэмдэглээ. Гэбэшье нилээдгүй олон предприятинуудта уралан наришуулгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдаа. Жэшээлхэдэ, мяха-консервын комбинадта (директорынь нүхэр Карасев) уралан наришуулагшадай тоо 1957 онойхидо орходоо үсөөрһэн байна. Эгээл тиимэһээ ажал хүдэлмэрээ удаанаар оньһожоруулна. Эндэхид 1957 ондо 1 миллион 508 мянган түхэригэй гүрэнэй зөөри алмаһан һаа, харин нёдондо жэл 1 миллион 476 мянган түхэриг алмаа гэхэ гү, али түсэбөө 174 мянган түхэригөөр дутуу дүүргээ.

Тэрэшэлэн «Забайкаллес» комбинадай леспромхозуудта иимэшүү ушар үзэгдэнэ. Гадна зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн дурадхалнуудай түлөөһые буруугаар түлэхэ ябадал гаргана.

Илангаяа совнархозой эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин управлени (начальнигынь нүхэр Степачёв, главна инженерынь нүхэр Сплит), Хүдөө ажахын министерство уралан наришуулгын хүдэлмэриие болошогүй һулаар ябуулна. Нёдондо жэл Закаменай, Итанцын, Кабанскын РТС-үүдэй, Бичурын, Сэлэнгын, Борьёогой совхозуудай мэргэжэлтэд нэгэшье дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээгүй байшоо.

Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, Хүдөө ажахын министерствын хүдэлмэрилэгшэд уралан наришуулгын хүдэлмэриие ёһотоор хүтэлбэрилнэгүй.

Эдэ мэтын дутагдалнуудые дары усадхажа, ажал хүдэлмэрээ бүри түргэнөөр оньһожоруулха хэрэгтэ уралан наришуулагшад бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой.

Мүнөө бүхыдөө уралан наришуулагшад, ухаалан зохёогшод урданайхидаа орходоо бүри олошороо. Энэ жэлэй уралан наришуулха хоёр һарын түсэб 106,8 процент дүүргэгдэнхэй. Уралан наришуулагшад долоон жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэ туйлаһан амжалтаараа урмашажа, саашадаашье эршэмтэйгээр ажаллаха ёһотой.

Элидхэлэй һүүлээр Улан-Удын шэлэй заводой ахалагша конструктор нүхэр Гендлин, Хүрьбын леспромхозой главна инженер нүхэр Солкин, Ленинэй ордента ПВЗ-гэй главна инженер нүхэр Павленко, Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэн, уралан наришуулагша нүхэр Савельев болон бусад хамта 16 хүн үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад республикынгаа бүхы уралан наришуулагшадта, ухаалан зохёогшодто, мүн ажалай новаторнуудта хандаһан хандалга бэшэг баталжа абаа.

М. Гончиков.

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ загаһа бариха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ, даалгабариһаа гадуур гүрэндөө 300 центнер загаһа тушааха уялга абаһан юм. Мүнөө колхозой гэшүүд нэгэдэхи кварталайнгаа даабариие болзорһоонь урид, мартын 19-дэ дүүргээ. Дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр Баиновай бригадынхид түрүүлэн ябана. Энэ бригада нэгэдэхи кварталайнгаа даалгабариие 366 процент дүүргэһэн байна. А. Романовай, И. Донеевэй даадаг бригадынхид мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

А. Бусурманов.

АЖАЛШАДАЙ ДУРАДХАЛНУУД

Бурят театрта шэнэ бай[шан] хэрэгтэй

Бурят арадай культура улам [хү]жэжэ, ургажа байна ха юм. Тии[мэ]һээ ажалшадай бурят драмын [теа]трта олоор ябадаг боложо, шэнэ [зү]жэгүүдые хараха гэжэ хүсэжэ б[ай]һаниинь ойлгосотой гээшэ. Теэд театрымнай байшан тон бага, те[ат]харагшадай эрилтые хүсэд ханга[жа] шаданагүй гэхэдэ болохо.

Бүри һаяхан «Сэлгеэхэн ни[гү]гайм сэнгэлигтэ» гэжэ зүжэг бү[рят] драмын театрта табигдаба. Энэ [...] нэ зүжэг хараха дуратайшуул олон байгаа. Теэд юун болооб[...]

Түрүүшын хоёр үдэр билет аб[аха] хүсэлэнтэй олохон хүн «мүнөө билет үгы» гэһэн гаршаг театр е[...]жэ уншаад, урмаа хухаранги б[оло]ба. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, [мү]нөө хүрэтэр Улан-Удэдэ б[...] театрын байшан баригдаагүй б[ай]һаар. Мүнөө байһан байшангай [за]ралгын зал тон багахан гээшэ. [...] нэ зүжэг гү, али концерт хараха [...]жэ хүсэгшэдэй зариманиинь [...] үдэртөө театр орожо шаданагүй.

Бурят драмын театрнай хү[...] һайнаар түхеэрэгдэһэн, уужам [...] байшантай болохо гэжэ хүлеэгд[...]

Р. Аймпилов

Культбазануудые проект[эй] ёһоор бариха

Һүүлэй үедэ республика дотор олон культбазанууд баригда[жа] байна. Энэ ехэ һайшаалтай гэ[...] Теэд нэгэ иимэ һанамжа хэ[лэхэ] шухала.

Культбаза барихадаа колхоз[ууд] хэн өөрынгөө дураар гэхэ гү, өөрынгөө түсэбөөр барина гэ[...] Тиихэдээ культбаза бариха б[...]лагдаһан тусхай проект үгы ба[...] Тиимэһээ зарим шэнэ культба[за]нууд ехэхэн дутагдалтай. Жэш[ээл]хэдэ, олон культбазануудта к[...] харуулха аргагүй байдаг. Энэ дутагдал гэжэ һанагдана.

Саашадаа культбаза бариха[даа] тусхай проектын ёһоор, киноап[па]ратура, киноагрегат тодхохо а[...]тайгаар бариха шухала.

Н. Рыжков

Тобшо дохёо

Гурим сахинагүй. Жэл ерэх[э бү]ри элдэб машинанууд олон боло[жо, ...] ажахыда улам ехээр хэрэглэгд[жэ] байна. Мүн худөө тосхонуудта [...] автомашина ябадаг болоо. Ма[...]шье Шара-Азарга тосхондо ма[ши]нанууд олон. Харин зарим жо[лоо]шод үйлсөөр ябаха гурим сахи[нагүй] машинаяа ехэ түргөөр г[...] гэжэ, үхибүүдтэ, мүн ехэшье [...]нүүдтэ аюул ушаруулна.

Урдаа ябаһан машина хүсэх[...]жэ зарим жолоошод машинаяа[...]гөөр гүйлгэжэ хэтэрдэг байна. [...]дэнэй иимэ ааша гаргахада, х[...]гаар ябагшадта ехэ аюул тох[...]но, элдэб ушар дайралдана.

О. Дармаев

Закамен.

***

Хаанаһаа абалтайб? Галай а[...]һаа сараха бүхы хэрэгсэл[...] предприяти, эмхи зургаан бү[...] байха ёһотой гэжэ һайн мэд[...]ааб даа. Харин огнетушитель б[...] бусад хэрэгсэл абаха гэхэдэ [...]доггүй, худалдаандашье үгы, тусгаар хубаагдажа хаанашье [...] тэдэггүй гээшэ. Теэд иимэ х[эрэг]сэлнүүдые хаанаһаа абалтайб?

Г. Тугутов.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭН[Ы] ҺҮҮЛЭЭР

„Шухала асуудал харуулагданагүй"

«Кижингинский колхозник» [...]тэ мяха абалгые эрид ехэ бо[...] гэжэ аймагай колхозуудай хэр[...]гээр тэмсэжэ, юу хэжэ байһа[...]хай уншагшадтаа тодорхой хөөрэжэ үгэнэгүй, түрүү малша[дай] дүй дүршэл харуулнагүй гэжэ [...]рэ дурсагдаһан гаршагтайгаар [...]най газетын мартын 15-най но[...]то толилогдоһон хэблэлэй шэ[...]лэл соо тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Тус статья партиин айкомой [бю]ро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, хэ[...]лэй шэнжэлэл соо элирүүлэгд[...] дутагдалнууд булта зүб гэжэ [...]логдобо. Мяха абалгые эрид [...] болгохо талаар аймагай малш[ад] хэр зэргээр тэмсэжэ, абаһан у[я]лнуудаа дүүргэхын түлөө юу [...] байһан тухай газетэ үсөөн б[...] толилно гэжэ тодоруулагдаа. [...]шадаа аймагай ажабайдал г[...]гыгөөр харуулдаг болохо, ко[...] предприятинуудай ажал хүд[...]ри тухай тодорхой бэшэгүүды[е] лилхо, долоон жэлэй түрү[...] 1959 оной даабаринуудые бо[...]һоонь урид дүүргэхэ гэжэ т[...] байһан колхознигууд, хүдэл[мэри]шэдэй алдарта ажалые ург[...] харуулха гэжэ партиин ай[...] бюро «Кижингинский колхо[зник»] газетын редакциие уялгаба. Э[...] тухай манай редакцида КП[СС-эй] Хэжэнгын айкомой секретарь [...] Борголов мэдээсээ.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд долоон жэлэйнгээ эгээл түрүүшын жэлһээ эхилэн, эршэтэй һайнаар ажаллаха гэжэ шиидэһэн байна.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиин XXI съездын урда тээ, тэрэ съезд дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ байха зуураа, түрэл артелиингээ ажахын элдэб һалбаринуудые шэнэ долоон жэл соо хүгжөөхэ талаар ехэ уялгануудые бэедээ даажа абаһан байгаа.

Съездын боложо байхада, мүн тэрэнэй һүүлээршье орон соохи олон колхоз, совхозуудай урдынгаа уялга болон түсэбүүдые шэнэлэн хаража, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, долоон жэлэйнгээ хараа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ тогтоожо байхыень харахадаа, Алташын колхознигуудшье «бидэ хэнһээ дутаабибди, манайдашье ехэ арга боломжо байха зэргэтэй, бэдэрээ һаа! Эзэн ёһоор хараад, тоолоод үзэелии» гэжэ бодоһоншье, хэлсэһэншье байгаа.

Тиин колхозой эдэбхитэдэй: мал, тарян ажалые даагшадай, механизаторнуудай, партийна болон комсомолой эхин организациин, артелиин правлениин гэшүүдэй һайса шэбшээд, бодоод үзэхэдэнь, тиимэ арга боломжо яһала бии байба. Ингэжэ эндэхидэй долоон жэлэй түсэб бүри гүнзэгы удхатайгаар, дахин шэнээр эдэ үдэрнүүдтэ бүрилдэһэн байна.

Энэ колхоз малай болон ургамалай ажахые ехээр хүгжөөхэ, тэрээнэйнгээ ашаар олзо доходоо һураггүй ехээр дээшэлүүлхэ, тиигэжэ үйлэдбэриин, мүн культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэжэ, колхознигуудайнгаа байра байдалыень һайнаар түхеэрхэ, бүри баян дэлгэр болгохо гэжэ бэлдэжэ байна.

Колхозойнь гол олзо доход мал ажалһаа ородог, хойшодоошье орохо байна. Колхоз мүнөө жэл үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдаха түсэбтэй, мүн һү һаалга нилээд дээшэлхэ юм. Бэлшээреэр элбэг хадалиг газартай байһан туладаа тэдэнэр 1965 он болотор хонидойнгоо тоо толгойе гурба дахин олон болгохо, үүлтэрыень һайжаруулжа, гол түлэб нарин, нарибтар нооһотой болгохо гэжэ түсэблэнэ. Үхэрэй, илангаяа үнеэдэй тоо мүнөөнэйхиһөө һураггүй олон болохо.

Мяхашье, һүшье, нооһошье ехээр абахада элбэг тэжээл эгээл шухала удхашанартай гэжэ эндэхид булта—хүтэлбэрилэгшэдынишье, жиирэйшье гэшүүд тон һайнаар мэдэдэг.

Тиимэһээ тэдэнэр адуу малдаа бардам хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ, концентрированнэ тэжээл бэлдэхын тула хамсыгаа шамажа оронхой. Тэжээл ехээр абаха талаар иимэ гол шухала хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Алташа гэжэ гол дээрэ һүүлэй хоёр—гурбан жэлэй турша соо тон ехэ водохранилищи баригдаа. Энээнэй барилгада нилээд ехэ мүнгэ зөөри гаргагдаба. Гэбэшье колхознигууд тэрэ гаргаша хэһэндээ һанаагаа зободоггүй, энэ барилгын ашаяа харюулха байһандань этигэдэг. Үнэхөөрөөшье тиимэ. Хододоо хоёр миллион кубометр уһанай запастай байха энэ водохранилищиһаа табан зуугаад гектар сабшалан, зуу гаран гектар сахарай свёкло уһалагдажа байха. Тэрэ газарһаа хэдэн дахин ехээр үбһэ, сахарай свёкло абтаха байна бшуу. Тэрэ үбһэмнай һүн, мяхан, нооһон болон саашаа дамжажа, колхознигуудые баяжуулха байна.

Ехэ тэжээл хуряахын тула үшөө юун хэгдэжэ байнаб гэхэдэ, алташынхид мүнөө жэл амтата кукуруза ехээр тариха гэжэ бэлдэжэ байнхай.

Кукурузын амтые гансашье үхэр, хонин мэдэхэ болоо бэшэ. Хэрбээ тиигэжэ хэлэжэ болодог юм һаань, кукурузын амтые хүн зоншье мэдэхэ болоо. Кукуруза гээшэмнай ехэ һүн, мяхан, нооһон ха юм. Тиимэһээ ехэ олзо доход, мүнгэн болоно ха юм. Тиигэжэ хүн зон кукурузын амтые абаһан байна. Колхоз мүнөө жэл кукуруза ехээр ургуулжа абахын тула ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Эндэмнай кукуруза ургуулха табан звено байгуулагданхай. Тэдэнэй дүрбэниинь гектарай гурба-гурбан зуун центнер, табадахи залуушуулай звено (даагшань Георгий Просверников) — гектарай табан зуун центнер хуряаха зорилго табинхай.

Мүнөө жэл Калининай нэрэмжэтэ колхоз гурбан зуун арбан дүрбэн гектарта кукуруза тариха юм. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ зуун наян дүрбэн гектараар ехэ болохо байна. Тэдэ табан звено таба табан хүнһөө бүридэнхэй, трактор болон бусад механизмууд, газар, ондоошье хэрэгсэл тушаагдажа үгтэнхэй. Мүнөө үедэ тэдэ звенонуудай гэшүүд кукуруза тариха газар дээрээ аргал шэбхэ гаргажа байна. Гурбан автомашинаар, «Беларусь» гэжэ тракторта шагтагалһан тэргээр үдэр бүри хоёр зуун тонно шэбхэ кукурузын поли дээрэ гаргагдана. Тэрээнһээ гадна һайрамай уһан тогтоогдожо, машина болон бусад хэрэгсэлнүүд бэлэн болгогдожо, кукуруза тарижа ургуулгын агротехникэдэ хүнүүд һуралсажа байнад.

— Бидэнэр кукуруза ургуулха эрдэм мэргэжэлдэ шадаал һаа олон хүниие һургаха һанаатайбди. Эгээл түрүүн коммунистнуудые тэрээндэ һургаха байна гэжэ һананабди. Нэгэ нэгэ соотог кукуруза газаагаа һайнаар ургуулаад, энэ мэргэжэл шудалха зорилго коммунист бүхэнэй урда табинабди,—гэжэ колхозой партийна организациин секретарь Иннокентий Григорьевич Новокрещенных хөөрэнэ.

Малай тэжээл ехээр абахын тула ороохо тарянай ургаса дээшэлүүлхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Хэрбээ энэ колхозойхид 1958 ондо дүн хамта дээрээ арбан зургаа мянган центнер ороохо таряа хуряажа абаһан байбал, 1965 ондо гуша мянгаад центнер абаха түсэбтэй. Тиибэл гансашье хүнэй эдихэ бэшэ, мүн малайшье эдихэ таряа талхан һураггүй ехэ болохо байна бшуу.

Үхэрэй, хонингой, гахайн мяха саашадаа улам ехээр абахынгаа хажуугаар шубуунай мяха ехээр абаха гэжэ тус колхозой түсэблэжэ байһаниинь тон һонирхолтойшье, һайшаалтайшье гэжэ тэмдэглэмээр. Мүнөө энэ колхоздо мянга шахуу тахяа бии. Теэд артелиинхид уһанай шубуу олоор үсхэхэ зорилго табинхай. Алташа голой водохранилищи дээрэ шубуу үсхэхын тула галуунай болон нугаһанай таба мянган дальбараа худалдан абаха гэжэ колхозой правлени мүнгэсэ бэлдэнхэй. Мүн тэрэ сөөрэмдөө загаһа үсхэхэ һанаатай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой бүхы олзо доходой хорёод процентынь сахарай свёклоһоо ороһон байха юм. Хойшодоо сахарай свёкло ехээр ургуулжа, гүрэндөө худалдаха юм. Энэ колхоздо свёклын һайн ургаса абадаг олон мастернууд бии. Тэдэнэй дунда: комсомолой гэшүүд Антонина Павлова, Валентина Мурзина гэгшэд нёдондо жэл гектарай хоёр зуун центнер, юһэдэхи классай һурагша Валя Ткачева гектарай хоёр зуун центнер сахарай свёкло ургуулһан байгаа.

Мал ажалһаа, газар тариалангһаа ашаг шэмын ехээр абтахада тон олон барилга хэгдэхэ. Мүнөөшье энэ колхоз барилга ехээр хэнэ. Уһаар дулаасуулагдадаг, элдэб станогуудтай шулуун гараж болон мастерскойнуудые харахада нээрээшье сэдьхэл зүрхэн баясана, хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ талаар партиин хэжэ байһан ехэ ажалай түлөө омогорхол түрэнэ.

Һаяын сагаар эндэмнай найман жэлэй һургуулиин байра, Культурын ордон, хэдэн культбаза баригдаха. Колхозой центр, бригаданууд бүхыдөө зайн галтай, радиотой болохо байна. Энэ хүдэлмэриин ехэнхинь хэгдэжэ эхилээ.

Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ бүхы амжалта зүндөө туйлагдаагүй, артелиин ажалша бэрхэ гэшүүдэй хүдэлмэришэ хүдэр гараар, шэн зоригоор туйлагдаһан байха юм.

Ехэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө үсэд шанга ажалда колхознигуудые артелиин правлени, партийна организаци түрүүтэйгээр хүтэлбэрилжэ байнхай. Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй долоон жэлэйнь түрүүшын алхамууд эгээл иимэ байна.

Д. ЛОБСАНОВ.

КОММУНИЗМЫН ЕХЭ ТҮСЭБ

ПРОМЫШЛЕННОСТИМНАЙ ИИМЭЭР ХҮГЖЭХЭ

„СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй ...зорилго гэбэл, хүндэ индустрияа булюу ехээр хүгжөөhэнэй үндэhөөр экономикын ...ли бүхы hалбаринуудые хүсэ ехэтэйгээр дэбжээхэ, оронойнгоо экономическа хүсэ ...ые арьбадхажа, арад зоной энхэ байдал улам hайжаруулха ябадал болоно.

Энэ түсэбые дүүргэhэнэй эсэстэ ажал үйлэдбэриин, эрдэм техникын талаар коммунизмын үндэhэ hуури байгуулха, үйлэдбэрилhэн продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар хүгжэлтэ ехэтэй капиталистическэ оронуудые түүхэтэ богонихон болзор соо хүсөөд, урдань орохо гэhэн СССР-эй гол экономическа зорилго дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхэхы алхам хэгдэхэ байна“.

(Партиин XXI съезд дээрэ нэгэн дуугаар баталан абтаhан, СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонуудhаа).

Гайхамшагта дүн

...засагай байгуулагдаhан- ...о үнгэрhэн 40 гаран жэлэй ...оо манай ороной ябажа ...амые харахада, айхабтар ...ишье байна. Хүндэ индуст- ...люу ехээр хүгжөөхэ гэhэн ...нинэй заабарииe хүтэлбэри ...совет арад экономико, куль- ...хүгжөөлгөөр гайхамшагта ...туйлаа.

...засагай жэлнүүдтэ манай ...ажалшад түгэлдэр хүсэтэ ...ленность байгуулаа. Мүнөө ...й промышленна үйлэдбэ- ...хэмжээгээр Европодо нэ- ...элхэй дээрэ хоёрдохи hуу- ...э. Ороной промышленнос- ...дан түргэнөөр хүгжэhые ...имта эли тодоор гэршэлнэ ...58 ондо 55 миллион шахуу ...лад хайлуулагдаа, 113 ...тонно нефть абтаа. ...о бүхэли жэл соо аб- тадаг хэмжээнэй булад, нефтиие мүнөө нэгэ hара соо абадаг болонхойбди. 1958 ондо 233 миллиард киловатт-час электроэнерги абтаа. Хаанта России бүхэли жэл соо абадаг электроэнергиие мүнөө манай орон гурбахан үдэрэй туршада абана гэжэ энэ тоо, баримта харуулна.

Арадайнгаа ажахые саашадань бүри түргэнөөр хүгжөөхэ, орон доторoo коммунизм байгуулха асари ехэ түсэб Коммунистическэ партимнай зохёоhон байна. «СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездын баталан абаhан тогтоол дотор промышленность, хүдөө ажахы, соёл культураяа хүгжөөхэ эли тодо зам заагдаа.

Долоон жэл соо юун хэгдэхэб?

...индустрияа бүри түргэнөөр ...гээшэ ехэ удхашанартай ...ологдоно. 1965 ондо 65—70 ...тонно шэрэм, 86—91 мил- ...но булад хайлуулха, 65— ...он тонно прокат үйлэдбэ- ...жэ хараалагданхай.

...ын промышленность хэзээ- ...деегүй хурдан түргэнөөр ...хэ. **Энэ долоон жэл соо ...э хоёр түлишын промыш- ...да гол hуури эзэлдэг боло-** ...ондо 230—240 миллион ...фть, 150 миллиард кубиче- ...газ, 600—612 миллион ...үрhэн абтаха юм. Шулуу ...малтан абалга 20—23 про- ...дээшэлхэ гэжэ хараалаг- ...нилээд ехэ нүүрhэн бай- ...газаар, нефтиин түлишөөр ...э байха. Ингэжэ долоон ...турша соо 125 гаран мил- ...түхэриг алмагдаха байна.

...гдаhан хугасаада орон до- ...ехэ хүсэтэй олон электро- ...шэнээр баригдаха. «Элек- ...ин гээшэ техническэ бүхы ...эн, ажалые техникээр зэб- ...тын үндэhэ hууринь болоно. ...үргэлжэ дээрэнь электрын ...сөөр хангаха тухай агууехэ ...сэн бодолые бэелүүлхэ ...ын шатадаа орожо байна- ...э партиин XXI съезд дээрэ ...Н. С. Хрущев мэдүүлээ. ...о 500—520 миллиард кило- ...хүрэтэр электрын элшэ хү- ...йлэдбэрилэгдэдэг болохо юм. ...нтэй **нүүрhээр, байгаалиин ...хүдэлгэгдэхэ тепловой ...танцинууд олоор баригда-** ...уhаар хүдэлгэгдэхэ хүсэ ...электростанцинууд: 3 мил- ...мянган киловатт хүсэтэй ...2 миллион 530 мянган ки- ...хүсэтэй Сталинградска, 4 ...200 мянган киловатт хүсэ- ...ноярска, 625 мянган кило- ...сэтэй Кременчугска, 525 ...киловатт хүсэтэй Бух- ...а, нэгэ миллион ...хүсэтэй Воткинско ...сад баригдаха. Ороноо үр- гэлжэ дээрэнь электрын элшэ хүсөөр хангабал, олониитын ажалай бүтээсые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, промышленность болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин гаргашые нилээд ехээр хороохо арга олгогдохо гэжэ партимнай заана.

Манай орон ашагта малтамалнуудаар дэлхэй дээрэ эгээл баян орон болоно. Тэдэнэй ехэнхи хубинь Сибирьтэ, мүн ороной Зүүн зүгэй бусад районуудта олдонхой. Тиимэhээ ашагта малтамалнуудые hайнаар, зүбөөр хэрэглэхэ, арадайнгаа ажахые улам саашань хүгжөөхэ капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгhөө hомологдодог мүнгэнэй 40 процентнь Зүүн зүгэй районуудта зорюулагдана.

Химическэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ манай парти, правительство hүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулна. Химическэ промышленностиие хүгжөөхэ тухай тусхай тогтоол КПСС-эй ЦК-гэй Пленум энээнhээ урда баталан абаhан байгаа. Химическэ промышленностиие хүгжөөхэ тусхай хэмжээ-ябуулганууд долоон жэлэй түсэб дотор хараалагданхай. Химическэ промышленностиин хүгжэлтэнь ороной байгаалиин баялигуудые үлэмжэ ашагтайгаар хэрэглэхэ арга олгохо байна бшуу. Илангаяа хэмэл, холимог утаhа, пластмасса болон бусад материалнуудые, минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ хэрэг бүри түргэнөөр хүгжөөгдэхэ.

Мүн машина бүтээдэг, ой модоной, саарhанай болон модо болбоСоруулдаг, эдеэ хоолой промышленностиие, түмэр замай транспортые хүгжөөлгэдэ ехэ мүнгэн hомологдохо. Түбхын түрүүн хүндэ машина бүтээхэтэй хамта үйлэдбэреэ оньhожоруулжа, хүшэр хүдэлмэри хүнгэдхэхэ, бар хүсөөр бүтээгдэдэг ажалые болюулхын тула шэнэ шэнэ машинанууд олоор бүтээн гаргагдаха болоно. Ингэжэ үйлэдбэреэ оньhожоруулhанай ашаар хүдэлмэришэдэй ажал ехээр хүнгэдхэгдэхэ, бүтээсэнь эрид дээшэлхэ байна.

...н дэлгэр байдалтай болохобди

...адай улам ехэ боложо ...рилтые бүхы талаарнь ...нгаха гээшэ Коммунисти- ...тиин, Советскэ правитель- ...зорилго болоно. Энээ- ...жалтатайгаар бэелүүлхын ...ойнгоо экономическа хүсэ ...улам хүгжөөхэ, үйлэдбэ- ...эгсэлнүүдые бүри ехээр ...ргаха, арадай хэрэглэм- ...бараа үйлэдбэрилгые эрид ...шухала.

...эриин хүсэнүүдые хурдан ...хүгжөөhэнэй үндэhөөр ...ые бүри баян дэлгэр бай- ...болгохо гэжэ партиин XXI ...олоhон байна. Энээнэй ...үри ойрын жэлнүүдтэ совет ...материальна, оюун бэлиг- ...лтэ дүүрэн хангагдажа, ...hаар ажаhуудаг болохонь. ...адай бодото олзо дохо- ...элүүлхэ, хүдэлмэриин үдэ- ...ин болгохо, недели соохи ...илдэг үдэрэй тоое үсөө- ...байрын гэрнүүдые олоор ...эжэ долоон жэлэй түсэб ...раалагдана. Салин хүлhэ- ...и болон тэдхэмжын улам ..., эдеэ хоолой үнэ сэн- ...арhанай ашаар ажалша- ...о салин чилээд ехэ боло- **...Ажалша хүн бүхэн дээрэ ...эбэл, хүдэлмэришэд, алба ...й бодото салин долоон ...стэ 40 процентээр дээшэл-** ...эй зонhоо абтадаг алба ...ын жэлнүүдтэ болюулаг- ...ажалшадай абадаг салин ...хэ гэжэ хараалагдан- ...хамта ажалшадые нии- тын эмхи зургаануудаар дамжуулан хангаха хэрэгтэ гүрэмнай ехэ зөөри гаргашалха байна. Медицинын, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, hургуулинууд, үхибүүдэй сад, яслинууд, ниитын эдеэ хоолой болон ажаhуудалай эрилтые хангадаг предприятинууд олоор баригдаха, тэдхэмжэ, пенси, стипенди нэмээгдэхэ, интернат-hургуулинуудай гаргаша ехэ болгогдохо. Арад зоной ажаhуудалые улам hайжаруулха зорилгоор гэр байрын барилгада ехэ мүнгэн гаргашалагдаха. Долоон жэл соо бүхы дээрээ 650—660 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд гү, али 15 миллион квартира баригдахаар хараалагдана.

Жэл сагай үнгэрхэ тума совет хүнүүд бүри hайн эдеэ хоол ехээр хэрэглэхэ, эрхим шанартай элдэб янзын хубсаhа, гутал үмдэдэг болохо юм. 1965 ондо оронoймнай хүн бүхэн жэл соо 71 килограмм мяха, 41—44 килограмм сахар хэрэглэхэ, hүн, тоhон, овощь, фрукт элбэгжэхэ байха. Арад зоной ажаhуудалые улам hайжаруулха, тэдэнэй эрилтые гүйсэд дүүрэн хангаха зорилгоор ниитын эдеэ хоол үргэнөөр эмхидхэгдэхэ, гэрэй ажалда хэрэглэгдэхэ элдэб машинанууд олоор бүтээн гаргагдаха юм. Ингэжэ эхэнэрнүүд гэрэй ажалhаа сүлөөлэгдэжэ, сагаа культурнаар үнгэргэхэ, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хүсэд арга боломжотой болохо. Энээнэй бэелүүлэгдэжэ байhые «Ниитын эдеэ хоолые саашадань хүгжөөхэ, улам hайжаруулха тухай», «Арад зоной ажаhуудалые улам hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй hаяхан гаргаhан тогтоолнууд эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Ажалшадые hай hайн эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха зорилгоор хүнгэн, эдеэ хоолой промышленность, хүдөө ажахы түргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Гансахан манай республика дотор ажалшадай хэрэглэхэ зүйлнүүдые бүтээн гаргаха хэдэн фабрика шэнээр баригдаха юм. Тиихэдэ республикымнай колхоз, совхозуудай таряашад, малшад баян ургаса ургуулдаг, ехэ мяха, hү, тоhо абаха болохоор зоригжоод, тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалба. Долоон жэлэй түрүүшын жэлые нёдондонойхитой сасуулбал: колхоз, совхозууд мяха абалгаяа —1,8 дахин, hү—1,4 дахин, ноохо—1,3 дахин, үндэгэ—2,4 дахинhаа доошо бэшээр ехэдхэхэ гээд, тэрэнээ дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ эхилбэ.

Манай ороной хүгжэлтынгөө шэнэ шатада—үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха шатадаа ороhые партиин XXI сьезд зааhан байна. Энэ үе соо, шэнэ долоон жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ асари ехэ зорилгонууд табигданхай. hаяхан болоhон хэшээл дээрэ шэлэй заводой партийна организациин пропагандист нүхэр Шалышкин тэдээн тухайда дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Манай ороной Зүүн зүгэй районуудые хүгжөөхэ, эндэхи байгаалиин баялигые бүрин ашаглаха хэрэгтэ шэнэ долоон жэлэй түсэб тусгаар анхарал хандуулна. Тэрэ тоодо манай Бурят ороной промышленность ехээр хүгжөөгдэхэ юм. Нүхэр Шалышкин энээниие шэлэйнгээ заводой жэшээ дээрэ эли тодоор харуулалсаа. Эхилээшэ долоон жэл соо шэлэй завод шэнэдхэн үргэдхэгдэхэ, 1965 ондо шэл үйлэдбэрилэн гаргалгань 2,2 дахин нэмэхэ байна. Долоон жэл соо шэнэ шэнэ продукци гаргадаг болохо.

Шэлэй механизированнэ завод мүнөө эршэтэйгээр ажаллажа эхилэнхэй. hара бүри түсэбhөө гадуур продукци үгэнэ. Эдэ бүгэдые хэрэглэлсэн пропагандистын хэлэхэдэнь яhала hонирхолтой.

Пропагандист Л. Шалышкинай хөөрөөе доро толилбобди.

СССР дотор хүн зоной хангагдамал байдалай улам hайжархатай хамта дэлхэй дээрэ эгээн богони хүдэлмэриин үдэр, эгээн богони хүдэлмэриин недели тогтоогдохо юм.

Республика доторнай ямар хубилалта болохоб?

Ороной байгаалиин тон ехэ баялигтай Зүүн районуудай экономикые саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал табигдаха юм гэжэ коммунизм байгуулгын түсэб дотор заагдана. Тиимэhээ долоон жэлэй туршада республикын түхэл шарай

нилээд ехээр хубилха, хэдэн олон фабрика, заводууд баригдаха байха. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдэй шэнэ тосхонууд урган бодохо. Урдань гээгдэнги заха хизаар байhан манай Бурят орон Совет засагай ашаар танигдашагүй болотороо хүгжэн хубилаа. Олон үндэhэ яhатанhаа бүридэhэн социалистическэ гүрэн дотороо тэгшэ эрхэтэй ажаhуудаг бурят арад хүгжэнги социалистическэ республика тогтоогоод, коммунизмын гэрэлтэ hайхан ерээдүйе байгуулха замаар урагшаа дабшана.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ республика доторнай промышленна хэдэн томо предприяти баригдаhан байгаа. Энээнэй ашаар мүнөө Бурят орон өөрын шулуу нүүрhэнэй, үнгэтэ металлнуудые малтан абадаг, ой модоной промышленностьтай болоо, барилгын материалнуудые үйлэдбэрилдэг, машина, судна бүтээн гаргадаг болоо. Мүн хүнгэн, эдеэ хоолой промышленность амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байнхай. Түрүүшын табан жэлнүүдэй туршада баригдаhан паровоз бүтээлгын завод, мяханай комбинат, Зэдын комбинат, Галуута-Нуурай шахта, Улан-Удын сэмбын фабрика, шэлэй механизированнэ завод болон бусад олон предприятиин бүтээн гаргаhан зүйлнүүд республикаhаа гадна, ороной бусад область, хизаарнуудта эльгээгдэжэ байдаг болобо.

Бүри hүүлэй жэлнүүдтэ, партиин XX съездhээ хойшонхи үе соо республика доторнай промышленна хэдэн шэнэ предприяти ашаглагдажа эхилээ, хэдэн предприяти шэнээр баригдажа байнхай. Каменск тосхондо ороной Зүүн зүгтэхи эгээн томо предприятинуудай нэгэн—асбест-цемент бүтээн гаргаха заводой барилга дүүргүүтэй байна. Энэ жэлэй эхеэр Кяхтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика түрүүшынгээ продукци гаргажа эхилээ. Тэрэшэлэн модо урадхуулгын база, барилгын материалнуудай, гэр байрын комбинат, түмэр-бетон зүйлнүүдэй ехэ завод баригдажа захалаа. Улан-Удэдэ трамвайн түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтөө.

Долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ, республикамнай бүри ехээр хүгжэhэн промышленностьтай болохо юм. Урдынхидаал адляар хүндэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха. Энээниие имэ тоо баримта гэршэлжэ үгэнэ. Промышленностиие хүгжөөлгэдэ 5 миллиард 265,9 миллион түхэриг, хүдөө ажахыда—437 миллион, гэр байрын барилгада—1405,4 миллион, культурна барилгада—345 миллион түхэриг hомологдохо. Энэ долоон жэлэйхиие үнгэрэгшэ долоон жэлтэй сасуулбал, **капитальна hомололго 3,1 дахин ехэ болохо** байна.

Кяхтын силлиманидай рудник, Брянскын целлюлозно-саарhанай комбинат, резинэ-техническэ зүйлнүүдэй завод, Галуута Нуурай, Сэлэнгын хүсэ ехэтэ электростанцинууд баригдаха гэжэ долоон жэлэй түсэбөөр хараалагданхай. Галуута Нуурта, Городогто, Кяхтада, Каменскда хирпиисын шэнэ заводууд, шлакоблогууд болон түмэр-бетон зүйлнүүдэй, силикатна хирпиисын завод баригдажа эхилхэ байна.

Мүн республикымнай түмэр замай транспорт ехээр хүгжөөгдэхэ, паровозууд хүсэ ехэтэй электровоз болон тепловозуудаар hэлгэгдэхэ. Мысовая — Петровскийн заводой хоорондо электровозууд, Улан-Удэ—Наушка хоёрой хоорондо тепловозууд ябадаг болохо юм. Трамвайн хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада үгтэхэ, газификаци, теплофикаци хэгдэжэ эхилхэ. Хүнгэн промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ, хэдэн шэнэ фабрика баригдаха болоно.

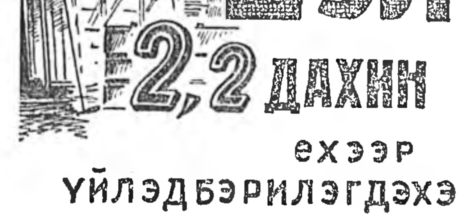
Шэнэ фабрика, заводуудые барихын хажуугаар, мүнөө хүдэлжэ байhан предприятинууд, тэрэ тоодо сэмбын фабрика, «Механлит» завод, Зэдын комбинат, манай шэлэй завод гэхэ мэтэ шэнэдхэн үргэдхэгдэхэ.

Манай завод долоон жэл соо

Манай шэлэй завод республикын томо предприятинуудай нэгэн болоно. Үйлэдбэрилэн гаргадаг шэлнай республика доторoo хэрэглэгдэхэhээ гадна, мүн Сахалин, Камчатка, Курильска аралнууд, Приморско, Хабаровска хизаарнуудта, Амурай областьдо, Яхадай автономно республикада эльгээгдэдэг.

Шэнэ долоон жэлэй туршада заводнай тон ехээр хубилха гэбэл, **шэнэдхэн үргэдхэхын тула 171 миллион түхэриг гаргашалагдаха гэжэ түсэблэгдэнхэй.** 1960 ондо газар хүдэлдэг станци ашаглалгада орохо. Тиихэдээ мүнөө түлигдэжэ байhан 200 мянган кубометр түлеэн ондоо тээшээ хэрэглэгдэдэг болохо. Мүн түлеэнэй орондо нүүрhэн түлигдэхэ. Үйлэдбэреэ ехээр оньhожоруул-

hанай ашаар мүнөө хэрэглэгдэжэ байhан гар ажал болюулагдажа, үйлэдбэри хүсэд дүүрэн оньhожоруулагдаха.

Сонхын шэл хэдэг заводой гол цех—машинно-ванна цех 1961 ондо хоёр дахинhаа ехээр үргэдхэгдэхэ юм. Шэнээр баригдаhан корпус соо шэл хайлуулдаг хүсэ ехэтэй пеэшэн тодхогдожо, ашаглалгада үгтэхэ. Мүнөө хэрэглэгдэдэг пеэшэн hэльбэгдэн заhабарилагдажа, заводоймнай хүсэ шадал хоёр дахин ехэдхэгдэхэ. **Хэрбээ 1958 ондо 8 машинатай байгаа hаа, 1963 ондо 16 машина хүдэлдэг болохо зэргэтэй. 1958 ондо 6 миллион 300 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл гаргагдадаг байгаа hаа, 1965 ондо 13 миллион 500 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдаха гү, али шэл хэлгэ 2,2 дахин ехэ болохо.** Энээнэй хэр ехые ойлгохын тулада нэгэ имэ баримта дурдая. 1965 ондо заводой гаргаhан шэлээр 1350 гектар талмайтай парник хушажа боломоор. Хэрбээ имэ хэмжээтэй шэлые 34 сантиметр үргэнтэй лентэ болгожо отолоо hаа, тэрээгээр дэлхэйн бүмбэрсэгые экватораарнь оройходо хүрэхэ байха. Тэрээниие нэгэ метр үргэнтэй лентэ болгон отолбол, 13500 километр утатай болохо байна.

Шэл шанахада шихтэ хэрэгтэй гэжэ манай заводойхид hайн мэдэнэ. Энэ зүйлнай тусхай цех соо бэлэдхэгдэдэг. Мүнөө тэрэ цехнай 160 тоннohоо дээшэ шихтэ суудхэ соо бэлэдхэжэ шадахагүй байна. Тиимэhээ тус цехые шэнэдхэн үргэдхэhэнэй эсэстэ суудхэдээ 450 тонно шихтэ бэлэдхэгдэдэг болохо юм. Энэ цех шэлэй үйлэдбэриин шэнэ машинануудаар зэбсэглэгдэхэ, баhал оньhожоруулагдаха. Шэл отолдог, ябталдаг цех мүн лэ шэнээр hэльбэн заhабарилагдаха. Тиигэжэ гараар хэхэ ажал хүсэд оньhожоруулагдаха байна.

Химиин промышленностиин туйлалтые үргэнөөр хэрэглэхэбди. Долоон жэлэй түсэб соо хараалагдаhанай ёhoop, манай завод шэнэ зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг болохонь. Эдэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэдэ хими хэрэглэгдэхэ юм. Автомобиль бүтээдэг промышленностьда, транспортын машинануудые бүтээлгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг сталинит, гэр байра барилгын, театр, кинотеатр, концертнэ залай түхеэрэлгэдэ шухала шэл утаhа, гэрэл болон витринэдэ хэрэглэгдэхэ мүлимэл шэл гэхэ мэтын шэнэ продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. Мүлимэл шэл гаргадаг цех 1961 ондо, шэл утаhа гаргадаг цех 1963 ондо баригдаха. 1965 ондо 100 мянган дүрбэлжэн метр мүлимэл шэл, 5 мянган тонно шэл утаhан, 1963 ондо 70 мянган дүрбэлжэн метр сталинит гаргагдаха юм. 1962 ондо модо отололгын цех, бүтээн гаргаhан продукци болон түүхэй эд хадагалха складууд, заhабарилгын-механическа цех ашаглалгада орохо. 1959 ондо электро-изоляци хэхэ ролигуудые түрүүшынхеэ үйлэдбэрилэн гаргадаг болохобди. Мүнөө нэгэ үдэр соо мянгаад тиимэ ролик гаргагдана.

Манай завод 1958 ондо 39 миллион 502 мянган түхэригэй продукци гаргаhан аад, 1965 ондо 101 миллион 300 мянган түхэригэй гү, али 2,7 дахин ехэ продукци гаргадаг болохо.

Үйлэдбэриин хүгжөөгдэхэтэй хамта хүдэлмэришэдэй байдал, ажаhуудал улам hайжарха, тэдэнэй культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха болоно. Манай эндэ байрануудые барихын тула 17 миллион түхэриг гаргашалагдажа, 12400 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр баригдаха. 125 үхибүүдэй байха сад, хүүгэдэй ясли, стадион, hургуули, индустриальна техникум, хоёр магазин шэнээр баригдаха, үйлсэнүүд асфальтаар хушагдаха, ногооруулагдаха. Ингэжэ заводоймнай хүдэлмэришэдэй тосхон үргэдхэгдэхэ, болбосон түхэлтэй болохо байха.

Үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулжа эхилhэн түүхэтэ шатын түрүүшын жэлдэ ажаллажа байна гээшэбди. Хараад үзыт, мүнөө коммунизмын шэнжэ тэмдэгүүд хаа хаанагүй бии боложо байна бшуу. Ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр, коммунистическэ ёhoop хандадаг хүнүүд манай заводто үсөөн аал? Олон! Абаад үзээбди Автоматикын цех (начальнигынь нүхэр Попов) коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө бултадаа тэмсэжэ байдаг. Мүн нүхэд Подойницын, Свиязов гэгшэдэй бригаданууд жэшээтэ hайнаар ажаллана.

Шэнэ долоон жэлэй эхинhээ—1959 онhoo манай заводой хүдэлмэришэд эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилэнхэй. Январь, февраль hаранuудта заводнай 78 мянган дүрбэлжэн метр, март hарын 25 хоногто 12 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл түсэбhөө гадуур үгэhэн байна. Эдэ бүгэдэмнай долоон жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ оруулжа байhан хубитамнай болохо бшуу.

(Энэ хөөрөөе нүхэд С. Бардамова, Д. Жугдурова бэшэжэ абаба).

Братска ГЭС-эй барилга дээрэ. 1961 ондо энэ ГЭС-эй түрүүшын хубиие ашаглалгада оруулхын түлөө барилгашад тэмсэнэ. **ТАСС-эй фотохронико.**

Манай республикын һонин

Эжы, абатай болобо

Бурядай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын хүүгэдэй байшангуудай таһагта бүхэриг бэетэй, хүри улаан шарайтай хүн һаяхан орожо ерээ. Хурэһөөр харахатайгаа сасуу бодолтойхон хүн гэжэ тухайлагдаад орхигдобо. Теэд гарыеншье харахадаа ажалшал хүн ха гэжэ таагдаа һэн. Тэрэмнай Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Улзутэ Дашижапович Дамбаев байгаа. Нүхэр Дамбаев 3—5 наһатай үхибүү үргэжэ абахые туһалыт гэһэн гүйлтатайгаар һамгантайгаа хамта ерэһэн байба. 1958 ондо хоюулан хонии ажал дээрэ хүдэлөөд, олон ажалта үдэр олоһон байха юм. Бусад олзоһоо гадуур ганса-хан ажалта үдэртөө өөрөө Улзутэ 7 мянган түхэриг мүнгэ абаһан байна. Баян колхозниигой байдал һуудал тухай хэлээдшье яахамнайб.

Улзутэ Дашижапович, тэрэнэй һамган Ханда Доржиевна хоёртой хөөрэлдэхэдэ, үхибүүгүй аад, хүүгэдые үргэжэ абаад хүмүүжүүлхэ хүсэлтэйбди гэбэ.

Дамбаевтанда үхибүү хаанаһаа үргэжэ абаха газар заажа үгтэһэн байна.

Улзутэ Ханда хоёрой сэдьхэл баясан хүдэлэнхэй, автобусто һуугаад, Улан-Удэ городой хүүгэдэй байшан худар ошоо бэлэй. Тэрэ байшангай һуралсалай талые даагша нүхэр Федотова тэдэниие хүндэтэйгөөр угтаһан байна. Тиихэдээ тэдэнэрэй хэлэһэн үгэ, гүйһан гүйлтые анхаралтайгаар дуулаад, үхибүүдэй байдаг газарта орожо харахыень дурадхаба.

Хүүгэдэй дунда орон гэхэдэ, бүришье һаа сэдьхэлээ хүдэлгэжэ, мэгдэгдэбэ. Тэдэнэрэй орохотойнь зэргэ урдаһаань дүрбэ наһатай Дуся Чингис хоёр угтажа ерээд, «Папа!» «Мама!» гэлдэн байба.

Бүхэли үдэр соо тэдэ үхибүүд Ханда Улзутэ хоёрые эхэ, эсэгэ шэнгеэр һанажа, хажууһаань һалаагүй. Газаашаа гарахаяа һанахадань, «Хаана ошохотнайб?» гэжэ зэргэ дуугарба.

Дамбаевтан тэдэ үхибүүдые эхэ хөөршөөгөө. Дусиие харахадаа шолмохон, гайтай бэрхэ хүн болохо ха гэжэ һанагдаа. Тиихэдэ Чингис зоримгой хүбүүн байгаа.

— Ганса үхибүү үргэжэ абаха гэжэ ошоһон аад, хүбүүн басаган хоёртой болошообди,— гэжэ Улзутэ Дашижапович хөөрэнэ.

Үхибүүдые үргэжэ абаһан эхэ эсэтэ хоёрой нюурта баярай ошон сахилжа байгаа һэн. Тиихэдэ эхэ эсэгэеэ олоһон багашуулшье баяртай.

Хүүгэдээ һайнаар хүмүүжүүлжэ, эхэ болгохые хүндэтэ эхэ эсэгэнэртэнь хүсэнэб.

Золтой даа, эдэ үхибүүд!

Г. Колькина.

ХАБАР... **Н. Головановай** зураг.

Шэнэ барилганууд бодхоогдоно

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой барилгашадай бригада жэл ерэхэ бүри ехэ барилга хэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Моксохон, Тураасгай гэжэ һууринда 500—500 хонидой байха хоёр байра, мүн Моксохондо, Дарбагайда малтагдаһан худагуудай түхеэрэлгэ, колхозойнгоо центртэ хлебопекарни, хамтын бани шэнээр барижа, ашаглалгада оруулаа.

Тус бригада ондоошье ажалда эдэбхитэйгээр хабаадана. Барилгашадай бригадын гэшүүд үнгэрһэн жэлдэ Хуһан Жалга, Шара Жалга, Гангата гэжэ газарнуудаар 2600 центнер үбһэ гараараа сабшажа тушаагаа һэн.

—Энэ жэлдэ манай урда ехэ зорилго табигданхай. Бидэ 5 тракторай багтаха мастерской, 500 центнер орооһо хадагалха склад, 500 хонидой дал, тугалай, шубуунай байра гэхэ мэтые шэнээр барихабди. Энэмнай гайтайхан хэрэг. Теэд дархашуулнай заатагүй дүүргэхээр шиидэнхэй,—гэжэ бригадир нүхэр Цымпил Жанчиков хөөрэнэ.

Мүнөө бригадын 7 хүн Бухата гэжэ газарта модо отолоод, шэрэжэ байна.

Барилгын бригадые зэр зэмсэгээр дүүрэн хангахын тула колхозой правлени ехэ оорлдолго гаргана. Һаяхан тоқарна, нүхэлдэг, модо хюрөөдэдэг станогууд абтаад тодхогдожо байна.

Н. Галданов.

Хэжэнгэ.

Табан шоно алаба

Жамса Сосоров «Коммунизм» колхозой мал адуулагша болоһоор үнинэй юм. Тэрэ ангууша хүн туладаа ниитынгээ малые арьяатан шоноһоо абархын тула саг үргэлжэ һэргэлэн ябадаг заншалтай. Һаяхан малаа адуулжа ябахадаа ойн соорхой соо, саһан дээрэ һүрэг шонын ябаһан мүр харажархиһан байгаа. Хойто үдэрынь тэрэ газартаа ошоходонь тэдэ арьяатад ехэ холо ошонгүй, мүрөө нюужа, хара газар дээрэ гарашаһыень малшан мэдээ һэн.

«Зольбонууд, хэмнай хэнээ мэхэлэгшэ ааб, туршаялши», гэжэ аман соогоо зэбүүрхэн хэлээд, хэдэн хоро эдимшэдэ орёогоод табижархёо һэн. Хойто үдэрынь ошожо үзэхэдэнь, табан шоно табуулаа тарайлдашоод хэбтээ. Иигэжэ мэргэжэлтэй ангуушан нүхэр Сосоров ниитынгээ малай дайсадые хюдажа, 3 мянган түхэригэй шанда хүртэбэ.

Д. Аюшеев.

Закамен.

Хүндэтэй айлшан

Ханда Сандитовна Сандакова Үлзытэ нютагай ажалшадай дунда эгээл хүндэтэй хүнүүдэйнь нэгэн юм. Зузаан гэгшын сүүмхэ тэргэдээ тээһэн наһатайшаг эхэнэрые харахадаа хүн бүхэн мэндэшэлжэ, «юу һонинтойбта, намда бэшэг бии гү, ямар һонинтой газетэ, журнал асарбабта?» гэжэ байжа асуудаг...

Олон таһалгатай сүүмхэ руугаа гараа хээ һаань, «аһаа, нэгэ юумэн бии байгаа...» гэжэ хүнүүд бодоод, дурадхахысэнь хүлеэн байдаг.

— Бари, хүбүүнһээшни ерэһэн бэшэг ха. Газетэеэ абалса, Тархай гараа ха,— гэжэ байжа нүхэр Сандакова уулзаһан хүнүүдээр хөөрэлдэжэ байжа, хэрэг ажалаа ябуулдаг юм.

Ханда Сандитовна аяар арбан найман жэлдэ таһалгаряагүй почтальоноор хүдэлмэрилжэ байна. Үбэлэй хүйтэншье, аадар бэрооншье байг— мориндоо һуугаад, албан хэрэгэйнгээ хойноһоо алгадгүй ябажа мэдэдэг.

Өөрынгөө даажа байһан хэрэгтэ үнэн сэхээр хандаха, ажалшадай эрилтэ һайнаар дүүргэхые оролдохоһоо бэшэ ондоо зорилго энэ почтальондо байхагүй. Нилээд наһатай болоошье һаа, нүхэр Сандакова «үтэлөөб» гэжэ һуудаггүй, хамтын хэрэгтэ хабаадалсахыел оролдодог байна. Тиигэжэ гансахан ерэһэн бэшэг болон газетэ эзэдтэнь тараагаад һанаагаа амардаггүй. Почтоор зөөгдэдэг юумэ бүхэнэй илгаа, эрилтые һайнаар мэдэдэг. Хэрбээ телеграммын, мүнгэнэй ерээ һаа, тэдэниие саг болзор соо эзэдтэнь дары хүргэдэг байна. Хажуугаарнь конверт, марка, плакат наймаалдаг, квитанци бэшэжэ, ажалшадһаа газетэ, журналай захил абадаг. Пенсиин мүнгэ түлэдэг, посылка асардаг байха юм.

«Дружба» колхозой үнинэй почтальон Ханда Сандитовна Яруунынгаа аймагай хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эрхим ажалаараа шалгаранхай.

Зураг дээрэ: нүхэр Сандакова.

Н. Дамбаев.

Научна сесси

Бурят хэлэ шэнжэлэлгэдэ зорюулагдаһан сесси Бурядай научно-шэнжэлэлгын комплексно институтда болобо. Энээниие БКНИИ-гэй хэлэ, бэшэгэй таһаг болон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бурят хэлэ, литературын кафедра зарлаһан байна. Уран зохёолшод, журналистнууд болон студентнэр сессиин хүдэлмэридэ мүн лэ хабаадалсаа.

БКНИИ-гэй хэлэ, бэшэгэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ И. Д. Будаев «СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин БКНИИ-гэй хэлэ, бэшэгэй таһагай 1959—1965 онуудта бэелүүлхэ гол зорилгонууд» гэһэн элидхэл хээ. Энэ долоон жэл соо бурят хэлэ шэнжэлхэ талаар яһала ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Бурят хэлэн гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ,ород болон монгол арадуудай хэлэнүүдтэй зэргэсүүлжэ үзэгдэхэ, бурят литературна хэлэн, тэрэнэй фонетикэ шэнжэлэгдэхэ байха гэжэ мэдээсэбэ.

«Бурядай багшанарай институдай бурят хэлэ, литературын кафедрын ойрын жэлнүүдтэ хэхэ шэнжэлхы хүдэлмэриин зорилгонууд» гэһэн бурят хэлэ, литературын кафедрые даагша, доцент Д. Д. Амоголоновой элидхэл шагнагдаа. Тэрээн доторoo бурят хэлэ, литературын кафедрын багшанарай юу хэхэеэ байһан тухайда мэдээсэбэ. Эдэнэр монгол бэшэгэй хэлээр, арадай аман зохёолоор хрестоматинуудые зохёохо юм. Педагогическа наукануудай кандидат Ц.-Ж. Цыдыпов «Түрэлхи хэлэнэй хэшээл дээрэ бэшэгэй дүрим шэнжэлжэ үзэхэ тухай» гэһэн ном бэшэхэнь гэбэ.

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмтэ кандидат У.-Ж. Дондуков «БКНИИ-гэй нютаг нютагай хэлэ шэнжэлхэ экспедициин 1958 ондо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд» тухай элидхэл хэбэ. 1958 ондо экспедициин отрядууд республикынгаа арбаад аймагуудаар ябажа, нютаг хэлэнүүдые шэнжэлээд, яһала һонирхолтой зүйлнүүдые суглуулаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Эдэ гурбан элидхэлэй удаа үгэ хэлэлгэн болоо.

Д. Д. Амоголонов (багшанарай институт) арад зоной һонирхохоор, ходо уншажа баймаар бурят номуудые зохёобол, бурят хэлэнэй түүхые гүнзэгыгөөр шэнжэлбэл һайн һэн гээ.

Д. Д. Дугаров («Бурят үнэн») республика соомнай ажаһуудаг оротон (эвенк) зоной хэлэ ба соёл культурые шэнжэлхэ хэрэгтэй гэбэ. Мүн монгол хэлэнүүдые шэнжэлдэг эрдэмтэдэй суглаа Улан-Удэдэ зарлаха, нютаг хэлэнүүдэй гоё, өөрсэ үгэнүүдые литературна хэлэндээ олоор оруулха һэмди гэһэн дурадхалнуудые оруулаа.

Бурят хэлэ шэнжэлэлгээр нэгэ хэды хүдэлмэри хэгдээ: хэдэн словарь хэблэгдэхэһээ гадна, бурят хэлэнэй научна грамматика (I ба II хуби) хэблэлдэ бэлэгдэжэ байна гэжэ БКНИИ-гэй хэлэ, бэшэгэй таһагые даагша Ц. Б. Цыдендамбаев тэмдэглэбэ. Нютаг хэлэнүүдые шэнжэлхэ, бурят хэлээ алишье талаһаань шэнжэлхэ, ондоо хэлэнүүдтэй зэргэсүүлэн хаража үзэхэ тон шухала гэбэ.

Н. Дугаров.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ!

☆ **Республикын ой модоной ажахын директорнүүдэй, ой модо хамгаалха инспекторнүүдэй, ахалагша леснигүүдэй суглаан Улан-Удэдэ һаяхан болобо. Энэ суглаан дээрэ үнгэрэгшэ жэлэй хүдэлмэриин дүн, 1959 оной зорилго зүбшэгдэһэн байна.**

☆ **Хориин РТС үнгэрэгшэ жэлэй һүүлшын квартальда түмэрэй хаядаһа суглуулха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө республикын Хүдөө ажахын министерствын шанда (директорынь 800, главна инженерынь 700 түхэригтэ) хүртэбэ.** **В. Шнайдер.**

☆ **Улан-Удын «Аршан» посёлогто хубсаһа оёдог мастерской нээгдэбэ. Эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй хубсаһанай захил эндэ абтажа эхилбэ.** **И. Елшин.**

Долоо мянган хурьган

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Курумкан) хонишод эртын хурьга абаха арга һайшаадаг, мүн оролдодогшье гээшэ. Юуб гэхэдэ, малай тэжээлэй барагдаагүй, хүсэ шадалайнь буураагүй байхада түл абтадаг байна бшуу.

Энэ колхозой хонишод үбэлһөө хойшо 7 мянган хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. Апрель һарын арбаад хүрэтэр үшөө хоёр мянгаад хурьган абтахаар хүлеэгдэнэ. Колхозой эрхим хонишод Б. Цыренова, С. Цыбикова гэгшэдэй даадаг отарануудай хурьгад иланагаяа һайнаар түлжүүлэгдэнэ.

О. Намжилон.

ХОМОР ҮҮЛТЭРЭЙ ШУБУУН

Хизаар ороноо шэнжэлдэг Улан-Удын музейн хүдэлмэрилэгшын хүбүүд Коля Губернюк гэгшэ үнгэрэгшэ февраль һарада Дээдэ Онгостойн ойһоо хомор үүлтэрэй шара шубуу бариһан байгаа. Лапландска үүлтэрэй энэ шара шубуунай далиин дэлисэ аяар 138 сантиметр байба. Юрын шара шубуунһаа тэрэнэй илгаань юуб гэхэдэ, үдэр ниидэдэг, тон томо, үнгэ зүһэнь ондоо юм.

Музейн хүдэлмэрилэгшэ Г. Э. Пильман манай эндэ тон хомор үзэгдэдэг тэрэ шубуунай арһаар бодото дүрсыень хэжэ, музейнгээ амитадай таһагта экспонат болгон табихань.

Зураг дээрэ: Г. Пильман шубуунайнгаа дүрсэ бүтээжэ байна.

З. Яковлева.

А. Подомаревой фото.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай зарим газарта һалхитайшаг байхаар, хойто аймагуудаар заахаа саһа орохоор хүлеэгдэнэ. Баруун хойноһоо һулашаг һалхин үлеэхэ. Улан-Удэдэ агаарай температура 9—11 градус дулаан байха.

Апрелиин 6—7-до республика доторнай зарим газарта тэнгэри бүрхэн, сэлмэн байха. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Һүниндөө хойто аймагуудаар 14—19, бэшэ аймагуудта 6—11 градус хүйтэн, үдэртөө 0—5—10 градус дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ВФП-гэй гүйсэдкомой 19-дэхи сесси нээ[...]

ВАРШАВА, апрелиин 2. (ТАСС). Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин гүйсэдхэхэ комитедэй 19-дэхи сесси Варшавада нээгдэбэ. Иимэ асуудалнуудые сесси зүбшэн хэлсэхэ:

1. Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин түрүүлэгшые һунгалга; 2. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй талаар ВФП-гэй зорилгые үргэдхэлгэ (элидхэлшэ Луиджи Грасси); 3. Социально-экономическа эрилгэнүүдэй түлөө ажалшадай тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлгэ (элидхэлшэ Марсель Бра); 4. Латын Америкэдэ профсоюзна тэмсэлэй дэлгэржэ байһан тухай мэдээсэл (элидхэлшэ Ласаро Пенья); 5. ВФП-гэй генеральна соведые зарлалга (элидхэлшэ Ма Чун-ку); 6. 1959 оной бюджедые баталалга (элидхэлшэ Джузеппе Казадеи); 7. ВФП-гэй секретариадта Африкын оронуудай түлөөлэгшые һунгалга; 8. ВФП-дэ [...]цинуудые абалга.

Удаань ВФП-гэй генеральна [...]ретарь Луи Сайян үгэ [...] ВФП-гэй түрүүлэгшээр [...] Ажалай бүгэдэниитын [...]циин генеральна секретарь [...]но Новеллые һунгаха гэжэ [...]хаа. Италиин хүдэлмэришэ[...]гиин, Италиин Ажалай бүг[...]тын конфедерациин үмэнэ [...]веллын ехэ габьяатай бай[...]хай, тэрэшэлэн бүхы орон[...] дэлмэришэн ангиин үмэнэ [...] габьяатай байһан тухай Лу[...] һануулаа.

Агостино Новеллын канд[...] сессидэ хабаадагшад ехээр [...]гаад, ВФП-гэй түрүүлэгшэ[...]ниие нэгэн дуугаар һунгаһа[...]

Зүбшэхэ зүйлэй хоёрдо[...]таар ВФП-гэй секретарь [...] Грасси элидхэл хээ.

Ази, Африкын оронуудай һанал нэгэдэл[...] Индиин ассоциациин национальна [...] конференци нээгдэбэ

КАЛЬКУТТА, апрелиин 2. (ТАСС). Африка, Азиин һанал нэгэдэлгын бүхэиндийскэ хоёрдохи конференци Баруун Бенгали штадай ниислэл—Калькуттада үсэгэлдэр үдэшэ нээгдээ. Калькуттын томо залнуудай нэгэн Махаджати Садан соо олон делегадууд, айлшад, хэблэлэй түлөөлэгшэд суглараа.

Конференциин түрүүлэгшээр Индиин үнинэй ниитын ажал-ябуулагша г-жа Рамешвари Неру нэгэн дуугаар һунгагдаба. Удаань бэлэдхэлэй комитедэй генеральна секретарь Чундер гадаадын оронуудһаа ерэһэн айлшадые сугларагшадтай танилсуулаа. Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, Ирагай болон бусад оронуудай түлөөлэгшэдые делегадууд нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна.

Конференциие нээхэдээ, Чундер Индиин Республикын вице-президент С. Радхакришнанай амаршалгые уншаа. «Африка, Азиин һанал нэгэдэлгэ Африкын, Азиин арадуудай хүгжэлтэдэ шухала хэрэгтэй байна. Энэ һанал нэгэдэлгэ уласхоорондын һанал нэгэдэлгын үндэһэ һууринь боложо үгэх[...] амаршалгын бэшэг соо хэл[...]

Бэлэдхэлэй комитедэй т[...]шэ, Калькуттын мэр Триг[...] конференцидэ хабаадагшад[...] шадые амаршалаа.

Удаань Рамешвари Неру [...]лэхэдээ, Ази, Африкын ар[...] һанал нэгэдүүлгые бэхи[...] түлөө хүдэлөөнэй удха ш[...]хай, мүнөөнэй уласхоорон[...]далай зарим асуудалнууд [...] тогтоһон байна.

Индиин олониитын, пол[...] элитэ ехэ ажал-ябуулагша[...] лоной, Ирагай, Японой, улас[...]дын элдэб организацинууда[...] лөөлэгшэд конференцидэ ха[...] шадые амаршалаа.

КНР-эй делегациие толг[...] Цинь Чун-хуа, Советскэ [...]циие толгойлогшо А. А. [...] гэгшэдэй амаршалгын үг[...] конференциин делегадууд [...] харалтайгаар шагнаһан, на[...]шэ альга ташаһан байна.

Ази, Африкын оронуудай [...] нэгэдэлгын советскэ комите[...]ференцидэ эльгээһэн амар[...] А. А. Хоравын уншахада с[...]шад ехэ һайшаалтайгаар уг[...]

Баруун Германиин эрхэтэд ГДР-эй тала руу оро[...]

БЕРЛИН, апрелиин 3. (ТАСС). ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын дэргэдэхи хэблэлэй зургаан үсэгэлдэр Берлиндэ пресс-конференци үнгэргөө. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдээсээ. 1958 оной декабриин тэнгэһээ 1959 оной мартын тэн хүрэтэр Баруун Германиһаа 19638 хүн ГДР-эй тала руу ороһон байна. Тэдэнэй дунда 19-һөө 25 хүрэтэр наһатай залуушуул олон. Тэдэнэр Баруун Германиин армида татуулха дурагүй хүнүүд юм.

Баруун Германиин хүн зоной ГДР-эй тала руу оролго саг зуурын ушар гэжэ Баруун Германиин засагаархидай тоолодогынь эндүүтэй байшоо гэжэ дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Энээнтэй дашарамдуулан, тэрэ нигэжэ зааба. Мартын 27[...] хүрэтэр ФРГ-һээ 1863 эрхэт[...]эй тала руу ороо.

ФРГ-һээ хүн зоной Г[...] Демократическа Республик[...] руу орожо байһан шалта[...]дай нэгэн юуб гэхэдэ, Бару[...]маниин экономикын хэдэ [...] һалбаринуудта кризисэй [...] тэмдэгүүд бүри ехээр үзэгд[...]лоһон байна.

Баруун Германиһаа ГДР[...] руу орогшодто шадаал һа[...]нөөр ажал хүдэлмэри, гэ[...] оложо үгэхын тулада ГД[...]рэнэй органууд бүхы юумэ[...] гэжэ Дотоодын хэрэгүүдэй [...]терствын түлөөлэгшэ үгы[...] гэсхэлдэ мэдүүлээ.

Тэрэшэлэн Баруун Гер[...] ГДР-эй тала руу ороһон х[...] пресс-конференци дээрэ ү[...]

Ирагай Республикада жэшээ харуулха хүдөө ажахын пункт байгуулагдахань

БАГДАД, апрелиин 2. (ТАСС). Жэшээ харуулха хүдөө ажахын пунктын һуури табилгын ёһолол үсэгэлдэр Латифи (Дунда Ирак) шадар болоһон байна. Таряашадай байха таарамжатай зохид гэр байранууд, хүдөө ажахын зэбсэг үрэһэ, хүдөө ажахын машина хадаглаха байранууд, мал болон бусад түхеэрэлгэнүүдэй байранууд эндэ баригдаха юм. Таряашадай хүүгэдэй һураха һургуули, больница, водопровод баригдахаар, парк байгуулагдахаар хараалагданхай.

Жэшээ харуулха хүдөө ажахын пунктын барилга революциин ойн үдэр, июлиин 14-дэ дүүргэгдэхэ юм.

Һуури табилгын ёһолол д[...] хэлэхэдээ, Ирагай Респ[...] премьер-министр Касем [...] хабаадагшадта хандан нии[...] дүүлээ: «...Энэ тосхон манай [...] бүхы хубинуудта олон түм[...] һуурин газарнуудые байгу[...]рэгтэ жэшээ боложо үгэхэ [...] Бурханай зүгһөө, арадай [...] бүхы оронойнгоо зүгһөө, та[...] болон фермернүүдэй зүгһөө [...] хоной һууриин түрүүшын [...] бидэнэр табибабди».

Ирагай таряашадай бай[...] жаруулха зорилгоор пра[...]вын абажа байһан энэ [...] ябуулгые митингдэ хаба[...] ехээр һайшаагаа.

Польша Ирак хоёрой хоорондо соёл культуры[н] харилсаа байгуулха тухай хэлсээн

ВАРШАВА, апрелиин 3. (ТАСС). Польша Ирак хоёрой хоорондо соёл культурын харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээн, тэрэшэлэн 1959—1960 онуудта энэ хэлсээ бэелүүлжэ орохо түсэб үсэгэлдэр Варшавада баталагдаба.

Энэ хэлсээнэй ёһоор хоёр оронoй эрдэмтэд, соёл гэгээрэлэй организацинуудай түлөөлэгшэд, театр[...] коллективүүд хоорондоо х[...] байгуулха, выставкэ, конц[...]дые али али таладаа эм[...] эрдэм ухаанай, соёл ку[...] эмхи зургаануудай хоор[...]рилсаа байгуулха, бусад [...]нүүдые абаха гэжэ хараала[...]

Арадай палатын заседани дээрэ премьер-мини[стр] Неру мэдүүлгэ хэбэ

ДЕЛИ, апрелиин 3. (ТАСС). Индиин Зүүн-Хойто провинцида мартын 31-дэ далай-лама хилые гаталжа, манай орондо ороһон байна. Тэрээнтэй хамта 80 хүн ябалсаа гэжэ премьер-министр Неру [...] палатын заседани дээрэ м[...] мэдээсэбэ.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-[...] культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01003. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №[...]